

Verantwoording 2020

Bestuursverslag
Jaarrekening
Prestatieverantwoording

Inhoud

- 1. Voorwoord van het bestuur** — 4
- 2. Bericht van de raad van toezicht** — 5
 - 2.1. Inleiding — 5
 - 2.2. Corporate governance — 5
 - 2.3. Toezicht in 2020 — 6
 - 2.4. Commissies — 6
 - 2.5. Samenstelling, benoeming en selectie — 6
 - 2.6. Vergoedingenbeleid raad van toezicht — 8
 - 2.7. Tegenstrijdige belangen — 8
- 3. Bestuursverslag** — 9
 - 3.1. Doelstelling en activiteiten — 9
 - 3.2. Governance — 9
 - 3.3. Exploitatieresultaat — 11
 - 3.4. Financiële positie — 12
 - 3.5. Continuïteit en toekomstverwachting voor 2021 — 14
 - 3.6. Prestatieverantwoording, overzicht activiteit en bereik — 15
 - 3.7. Toepassing governance codes — 28
 - 3.8. Risicomanagement — 31
- 4. Fiscale positie** — 38
- 5. Begroting 2021** — 40
- 6. Jaarrekening** — 41
 - 6.1. Balans [na resultaatverwerking] — 41
 - 6.2. Categoriele exploitatierekening — 42
 - 6.3. Categoriele en functionele exploitatierekening — 43
 - 6.4. Algemene toelichting — 44
 - 6.5. Toelichting balans — 47
 - 6.6. Niet in de balans opgenomen verplichtingen — 58
 - 6.7. Niet in de balans opgenomen activa — 60
 - 6.8. Verbonden partijen — 60
 - 6.9. Toelichting exploitatierekening — 60
 - 6.10. Toelichting categoriele en functionele exploitatierekening — 76

7. Overige gegevens — 78

7.1. Controle verklaring van de onafhankelijke accountant — 78

7.2. Resultaatbestemming — 82

8. Bijlagen — 83

8.1. Balance sheet, by 31 December 2020 [after result appropriation] — 83

8.2. Operating statement — 84

1. Voorwoord van het bestuur

Op een golf van energie kwamen we 2020 binnen. We hadden ons prachtige nieuwe gebouw en vaste presentatie nog maar enkele maanden geleden geopend. De kritieken over het museum waren fantastisch en we hadden al een paar zeer succesvolle maanden gehad, met dagelijks duizenden museumbezoekers. We stevenden af op het beste jaar ooit, met misschien wel 800.000 bezoekers.

Maar, het liep anders. De coronapandemie heeft ons hard geraakt. Het museum ging open, dicht, weer open in beperkte modus en later weer dicht. Dit leidde niet alleen tot een forse daling van onze inkomsten, het was en is vooral een mentale beproeving voor onze organisatie. Veel medewerkers konden hun werk thuis voortzetten, maar veel ook niet. Het werken in de collecties was vaak onmogelijk, net als het werk in de tentoonstellingen. Met heel veel energie hebben we ons in rap tempo weten aan te passen aan de nieuwe omstandigheden van de lockdowns in hun verschillende gradaties. Het werk is, waar mogelijk, doorgegaan. Onze mensen hebben een enorme weerbaarheid aan de dag gelegd en we hebben er alles aan gedaan om met elkaar in contact te blijven en de betrokkenheid met elkaar en met Naturalis te behouden. En dat hebben we, onder de omstandigheden, goed gedaan. Gelukkig hebben we, in tegenstelling tot collega-musea, mede dankzij de extra steun van de rijksoverheid geen mensen hoeven te ontslaan.

Ondanks alle beperkingen, waren er afgelopen jaar ook hoogtepunten. Er kwamen uiteindelijk toch nog 295.000 bezoekers dit jaar. De Koning bezocht Naturalis ter gelegenheid van onze 200ste verjaardag die we vierden met een online high tea tijdens het Gala van de Biodiversiteit, met de opening van onze jubileumtentoonstelling 'Van onschatbare waarde' en met twee prachtige boeken. We zijn genomineerd voor de European Museum of the Year award. En we wonnen de Museumprijs 2020. Die laatste – een publieks-

prijs – is de bevestiging van onze positie als instituut en de grote achterban die we om ons heen hebben verzameld.

Begin mei kregen we te horen dat het programma ARISE door zou gaan. Onze grote wens om een systeem te ontwikkelen waarmee we razendsnel soorten kunnen identificeren en monitoren in de natuur, gaat daarmee in vervulling. Naturalis zal verder kunnen groeien dankzij dit programma. De kennis van de biodiversiteit in ons land zal de komende jaren met ARISE een grote sprong maken. Dit is heel belangrijk voor onze toekomst. Letterlijk voor die van Naturalis, maar ook voor de leefbaarheid in ons land. Dankzij ARISE kunnen we ook de noodzakelijke stappen zetten in de verdere ontwikkeling van wat een van de meest indrukwekkende biodiversiteitsinformatie infrastructuren ter wereld is. De koppeling aan DiSSCo, het door Naturalis geleide Europese project geeft de kans om deze ontwikkelingen ook internationaal te delen. Het zal onze positie in Europa verder versterken. En dat is belangrijk, want de Green Deal en het bijbehorende wetenschapsprogramma Horizon Europe bieden excellente kansen om met ons instituut een belangrijke rol te kunnen spelen.

De afgelopen jaren hebben we onze plek in de Nederlandse wetenschappelijke wereld behoorlijk versterkt. En daar gaan we mee door. We zijn een nauwe samenwerking gestart met het NIOO, het NIOZ en het Westerdijk Instituut: het Centre of Excellence for Netherlands Biodiversity Research. Dat we goed bezig zijn, werd ook bevestigd door de externe evaluatie van ons onderzoek in november. Een internationale commissie, onder leiding van de rector van de Universiteit Maastricht, heeft de kwaliteit van ons onderzoek beoordeeld als 'excellent' en 'world class'. En daar zijn we met recht trots op.

Edwin van Huis
Algemeen directeur

2. Bericht van de raad van toezicht

2.1. Inleiding

In dit jaarverslag zijn de jaarrekening en het bestuursverslag over 2020 opgenomen van de Stichting Naturalis Biodiversity Center. De door de directie opgestelde jaarrekening is gecontroleerd door BDO Audit & Assurance B.V. De verklaring van de accountant is opgenomen onder Overige gegevens. De auditcommissie heeft de jaarrekening uitvoerig besproken met de directie, de controller en de externe accountant. Vervolgens heeft de raad van toezicht, in aanwezigheid van de externe accountant, het jaarverslag met de directie besproken.

De raad heeft vastgesteld dat dit verslag voldoet aan alle voorschriften en aan de eisen van governance en transparantie. Op grond van de bespreking, de controleverklaring en het bijbehorende verslag keurt de raad van toezicht de jaarrekening goed. De raad stemt in met de verdeling van het exploitatieresultaat, hiervoor wordt naar de resultaatbestemming verwezen.

2.2. Corporate governance

Algemeen directeur en raad van toezicht voelen zich gezamenlijk verantwoordelijk voor naleving van de Governance Code Cultuur. Hierbij is afgesproken dat de algemeen directeur als bestuurder primair verantwoordelijk is voor de naleving van de Code. De raad van toezicht houdt toezicht op het voldoen aan de bepalingen van de Code. Een reflectie op de naleving van de Code is opgenomen in het bestuursverslag. De raad stemt in met het gestelde in deze verklaring. In het verslagjaar is de governancestructuur niet gewijzigd.

2.3. Toezicht in 2020

In 2020 kwam de raad van toezicht vier keer bij elkaar. Vast onderwerp van elke vergadering is de managementrapportage over het voorgaande kwartaal. De rapportage gaat over de realisatie van doelstellingen, grote projecten, strategie en financieel beleid en bevat ook resultaatprognoses. Elke vergadering zijn de rapportages aangevuld met een uitvoerige mondelinge toelichting over de actuele stand van zaken. De raad volgde deze onderwerpen, in het bijzonder de ontwikkelingen naar aanleiding van de coronapandemie, met grote belangstelling. In juni 2020 en januari 2021 heeft een delegatie van de raad van toezicht gesproken met de ondernemingsraad. De algemeen directeur heeft, naast de vergaderingen met de raad van toezicht, contact met de individuele leden van de raad van toezicht – in het bijzonder de voorzitter, die hem op actieve wijze adviezen verstrekken. Dit is met regelmaat aan de orde geweest.

De raad van toezicht heeft in enkele vergaderingen concepten van het strategisch beleidsplan 2021-2024 besproken. Verder heeft hij onder meer besluiten goedgekeurd over de bijgestelde begroting voor het lopende boekjaar, de fusie met de stichting NLBIF en over de inzet van Naturalis bij het initiatief tot de oprichting van Sapiens. De raad heeft de zelfevaluatie van het onderzoek en onderwijs uitvoerig besproken. In het verslagjaar heeft de raad verder de gebruikelijke goedkeuringsbesluiten aangaande de jaarrekening 2019, begroting en activiteitenplan 2021 genomen. Ook heeft de raad goedkeuring verleend aan de subsidieaanvraag voor de Erfgoedwet, inclusief bijbehorende activiteitenplan en begroting.

2.4. Commissies

2.4.1 Remuneratiecommissie

De remuneratiecommissie heeft in januari 2021 met de algemeen directeur een evaluatie- en functioneringsgesprek over 2020 gevoerd. De commissie zal hiervan verslag doen in de raadsvergadering. Ook is een schriftelijk verslag gemaakt en voorgelegd aan de algemeen directeur. Het wordt opgenomen in het dossier.

2.4.2 Auditcommissie

De auditcommissie is ingesteld om de raad bij te staan in zijn controlerende taak en toezicht-houdende rol. De commissie bestond tot 1 september 2020 uit Arjen Dorland en Kim Smit. Vanaf die datum is Ernst van den Ende opnieuw toegetreten tot de commissie in verband met de benoeming van Arjen Dorland tot voorzitter van de raad.

In het verslagjaar heeft de auditcommissie driemaal vergaderd in aanwezigheid van de algemeen directeur, de directiesecretaris en de controller. Over het controleverslag van de financiële verantwoording en de interim rapportage heeft de commissie met de accountant overlegd. Behandeld zijn verder ook de begrotingsscenario's naar aanleiding van de coronacrisis, de risico-evaluatie in verband met corona, de begroting 2021 en het algehele risicomanagementbeleid.

2.5. Samenstelling, benoeming en selectie

De samenstelling en taken van de raad zijn vastgelegd in de statuten en nader uitgewerkt in een reglement waaraan ook het profiel van de raad is gekoppeld. Op basis daarvan stelt de raad van toezicht profielschetsen op voor zijn individuele leden en gaat periodiek, doch in ieder geval bij het ontstaan van elke vacature, in een vergadering van raad en algemeen directeur na of deze nog voldoen en stelt deze zo nodig bij gelet op de actuele omstandigheden. Leden van de raad worden geacht in staat te zijn en over voldoende tijd te beschikken om het beleid van de directie en de algemene gang van zaken binnen de stichting tijdig en op adequate wijze te controleren.

In 2020 zijn met ingang van 6 juni Anna Chernilovskaya en per 24 september Cynthia de Witt Wijnen - Guman benoemd als lid van de raad, waarbij de benoeming is getoetst aan de profielschets en de relevante bepalingen van de Governance Code Cultuur in acht waren genomen. Peter van Tienderen is afgetreden per 24 juni, Henriëtte van Baalen per 1 september en Elco Brinkman per 1 oktober. Arjen Dorland is door de raad gekozen als nieuwe voorzitter. In de actuele samenstelling is een vacature voor een lid voor het wetenschappelijke profiel. Deze wordt in het voorjaar van 2021 ingevuld.

Aftreedrooster raad van toezicht per einde 2020

	Aangetreden	Einde eerste termijn	Maximale zittingsduur tot
Arjen Dorland	1 februari 2015	1 februari 2019	1 februari 2022
Ernst van den Ende	24 maart 2014	24 maart 2018	24 maart 2021
Carolijn Borgdorff	1 september 2014	1 september 2018	1 september 2021
Kim Smit	21 maart 2019	21 maart 2023	21 maart 2026
Melanie Maas Geesteranus	1 juli 2019	1 juli 2023	1 juli 2026
Anna Chernilovskaya	6 juni 2020	6 juni 2024	6 juni 2027
Cynthia de Witt Wijnen - Guman	24 september 2020	24 september 2024	24 september 2027

2.5.1 Leden raad van toezicht en (neven)-functies in 2020

- de heer Arjen Dorland (1955), voorzitter
Voorzitter raad van toezicht Haaglanden Medisch Centrum; Vicevoorzitter raad van commissarissen ABN AMRO Bank N.V.; Vicevoorzitter raad van commissarissen Essent N.V.; Lid raad van commissarissen van Bovemij N.V.
- de heer Ernst van den Ende (1962), lid audit-commissie
Algemeen directeur Plant Sciences Group Wageningen University & Research; Lid Topteam Tuinbouw en Uitgangsmaterialen; Lid bestuur Stichting Mibiton; Lid bestuur Dutch Tech Centre for Life Sciences; Voorzitter bestuur Stichting Startlife; Lid bestuur Stichting Seed Valley; Lid bestuur Greenport Westland-Oostland; Lid Science Advisory Panel, Plant & Food Research (New Zealand).
- mevrouw Carolijn Borgdorff (1967)
Producent-directeur Moondocs B.V.; Lid bestuur Stichting De Rode Hoed; Lid bestuur Stichting Felix Meritis; Lid bestuur Stichting Het Compagnietheater; lid bestuur Stichting De Nieuwe Liefde.
- mevrouw Kim Smit (1970), voorzitter
auditcommissie
Lid raad van bestuur Leids Universitair Medisch Centrum; Lid raad van toezicht Stichting Regionale Omroep West; Lid raad van toezicht Stichting Essure claims; Voorzitter raad van toezicht Stichting BioPartner Center Leiden; Lid raad van commissarissen Sleutelnet B.V.; Voorzitter raad van toezicht Stichting Houdster van Aandelen Medipark B.V.; Lid raad van toezicht Stichting Leiden European City of Science 2022; Bestuurslid Stichting Dutch Hospital data; Bestuurslid Stichting Trombosedienst Leiden; Penningmeester LUMC Vriendenstichting.
- mevrouw Anna Chernilovskaya (1983)
Chief Enterprise Architect en Lead strategist NS; lid raad van toezicht bij Hogeschool Leiden.
- mevrouw Cynthia de Witt Wijnen - Guman (1969)
Founding partner/notaris NewGround Law; Mentor Women Leadership Programme.

2.6. Vergoedingenbeleid raad van toezicht

De leden van de raad hebben recht op een onkostenvergoeding van € 100 per bijgewoonde reguliere raadsvergadering. Daarnaast stelt de stichting elk lid een individueel lidmaatschap van International Council of Museums (ICOM) ter beschikking. Zie voor de uitgekeerde vergoeding exploitatiepost 24 van de jaarrekening.

2.7. Tegenstrijdige belangen

In het kader van zijn toezichthoudende functies heeft de raad vastgesteld dat er in 2020 geen sprake was van belangentegenstellingen of andere omstandigheden die afbreuk kunnen doen aan de kwaliteit van bestuur en toezicht.

De raad van toezicht bedankt de directie en het gehele personeel zeer voor hun inspanningen en geleverde prestaties in het afgelopen jaar en spreekt zijn waardering uit voor de prettige wijze waarop is samengewerkt.

Leiden, 23 maart 2021

De raad van toezicht

Carolijn Borgdorff
Anna Chernilovskaya
Ernst van den Ende
Melanie Maas Geesteranus
Kim Smit
Cynthia de Witt Wijnen - Guman

Namens dezen
Arjen Dorland
Voorzitter raad van toezicht

3. Bestuursverslag

3.1. Doelstelling en activiteiten

De Stichting Naturalis Biodiversity Center is statutair opgericht op 22 juni 1995 en gevestigd te Leiden.

Op 31 december 2020 zijn de statuten voor het laatst gewijzigd. Conform artikel 3 tweede lid van de statuten heeft de stichting als doel 'a. het verwerven en verspreiden van kennis over en inzicht in de natuurlijke diversiteit op aarde in heden en verleden, de ontwikkeling van de aarde als natuurlijk systeem en de plaats van de mens daarin; b. het nationale knooppunt voor Global Biodiversity Infrastructure Facility (hierna: "GBIF") te zijn en zich als zodanig bezig te houden met het ondersteunen van de missie van GBIF, te weten het realiseren van een wereld waarin biodiversiteitsinformatie vrij en algemeen beschikbaar is voor de wetenschap en de samenleving ten behoeve van een duurzame toekomst.'

De stichting voorziet in haar inkomsten in hoofdzaak uit drie geldstromen: rijkssubsidie in het kader van de culturele basisinfrastructuur en Erfgoedwet, rijkssubsidie voor wetenschap en onderzoek en overige opbrengsten (directe opbrengsten, tweede en derde geldstroom).

Naturalis richt zich op het beschrijven, begrijpen en verklaren van biodiversiteit. De stichting biedt met collectie en data een rijke en grootschalige infrastructuur van biodiversiteitsinformatie voor maatschappelijke en wetenschappelijke doeleinden. Het onderzoek richt zich op het in kaart brengen van de biodiversiteit en vergroten van het inzicht in de drivers van de dynamiek van biodiversiteit. De derde hoofdactiviteit bestaat uit het actief delen van verwondering en nieuwste kennisinzichten met het publiek: beleidsmakers, ondernemers, museumbezoekers, leerlingen, studenten, liefhebbers. Zo draagt het instituut bij aan oplossingen voor grote, mondiale vraagstukken.

3.2. Governance

3.2.1. Bestuur

Het bestuur van de stichting was gedurende het gehele verslagjaar statutair opgedragen aan de directie, in de persoon van de heer Edwin van Huis, algemeen directeur. Datum van aantreden: 1 juni 2011.

Nevenfuncties bestuur in 2020

Lid raad van toezicht Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten; Lid raad van commissarissen coöperatie SURF; Lid van the Board of Directors of the International Barcode of Life iBOL.

3.2.2. Ondernemingsraad

Per 31 december 2020 heeft de OR de volgende samenstelling:

- Titus Kretzschmar, voorzitter
- Bouchra Filali
- Daniëlle Meuleman
- Luc Willemse
- Max Caspers
- Hans ter Steege
- Nicole de Voogd
- Astrid Roquas
- Marijn Prins

Vergaderingen

De ondernemingsraad heeft 16 overlegvergaderingen gehad met de directie. Naast behandeling van de jaarlijks terugkerende onderwerpen als het jaarverslag en de begroting, heeft de ondernemingsraad veel aandacht besteed aan de personele zaken en de arbeidsomstandigheden, vooral in relatie tot de coronacrisis en de daaraan verbonden maatregelen. De ondernemingsraad heeft adviezen uitgebracht over besluiten inzake de fusie met NLBIF. Verder zijn o.a. de wijzigingen in directiefunctie van de sector ICT en de lopende transitie van de sector Collectie meermaals besproken.

3.2.3 Scientific Advisory Board

Op het gebied van de wetenschappelijke strategie laat de directie zich bijstaan door de *Scientific Advisory Board* (SAB) in de zin van artikel 13 van de statuten. Dit jaar traden 2 nieuwe leden aan: Peter de Ruiter (emeritus hoogleraar WUR en UvA) en Roy Erkens (*senior lecturer* MU). In 2020 kwam de SAB bijeen op 2 oktober in een online meeting. De belangrijkste recente ontwikkelingen van 2019-2020 werden besproken, waaronder het resultaat van de evaluatie van de onderzoeksgroepen. Dit werd gevolgd door introducties door de groepsleiders van hun groepen aan de hand van korte pitches. Ook de ambities en doelen van het infrastructuurproject ARISE passeerden de revue. De SAB bracht advies uit naar aanleiding van de onderzoeksevaluatie 2014-2019.

3.2.4 Verbonden partijen

Er zijn geen rechtspersonen waarover de stichting overheersende zeggenschap kan uitoefenen. De stichting werkt nauw samen met de Stichting Japanmuseum SieboldHuis. Er bestaat een personele unie tussen de leden van de raad van toezicht van beide stichtingen. De bestuurder van Naturalis is tevens onbezoldigd lid van het bestuur van het SieboldHuis.

Verschillende (senior) medewerkers van de stichting hebben, al of niet uit hoofde van hun functie, zitting in meerledige besturen van aan de doelstellingen van de stichting verwante rechtspersonen en samenwerkingsverbanden.

3.2.5 Internationaal netwerk

Naturalis opereert in al haar functies in een internationaal netwerk. Het instituut is een belangrijke deelnemer in het netwerk van de 12 grootste natuurhistorische instituten in Europa en de Verenigde Staten (G-12). Het museum is actief lid van het Europese netwerk van science centers en natuurmusea Ecsite. Ook neemt Naturalis deel aan het Europese Consortium of European Taxonomic Facilities (CETAF), waar onder andere gezamenlijke standaarden worden ontwikkeld en

ingevoerd voor beheer van natuurhistorische collecties. Met 115 Europese musea in 21 landen loopt een samenwerking welke zal leiden tot een gezamenlijke beschikbaarstelling en ontsluiting van collectiedata. Amerikaanse musea hebben zich aangesloten bij dit initiatief. Naturalis is lid van de internationale natuurorganisatie IUCN.

3.3. Exploitatieresultaat

Na de oplevering van het nieuwe pand in 2019 was er zorg over de lage liquiditeit van de stichting. In overleg met het departement van OCW is aangegeven dat in de komende jaren verder zou worden onderzocht hoe die liquiditeit kan worden versterkt. Kansen daartoe leken te liggen in de inkomsten voortvloeiend uit de gunstige ontwikkeling van de bezoekersaantallen die voor 2020 werden voorzien; maar de pandemie strooide roet in het eten. Door verschillende andere ontwikkelingen kon over het boekjaar 2020 een exploitatieresultaat van € 1.547.000 vóór resultaatbestemming worden gerealiseerd zodat de broodnodige versterking van de liquiditeit toch enigszins kan worden ingezet.

In de bijgestelde jaarbegroting is ten opzichte van de oorspronkelijke begroting, rekening gehouden met 40% lagere bezoekaantallen en daaruit voortvloeiende lagere inkomsten van € 2,5 mln. Gelukkig was er extra steun van afgerond € 2,4 mln. uit de Regeling aanvullende ondersteuning culturele en creatieve sector COVID-19 en toch nog iets meevallende inkomsten uit publiek (€ 257.000) waardoor deze negatieve gevolgen konden worden opgevangen. Het is daardoor niet nodig geweest om in te grijpen in het personeelsbestand.

Na het uitbreken van de pandemie is met oog op de continuïteit terughoudendheid betracht ten aanzien van de uitgaven. Omdat de woon-werk vergoeding voor een aanzienlijk deel van het personeel tijdelijk is stopgezet en omdat de Museum cao 2018-2020 met een half jaar is verlengd zonder loonindexatie, zijn de personeelskosten € 832.000 lager dan was begroot. Ook de realisatie van de opleidingskosten is lager (€ 86.000). Wij gaan ervan uit dat die kosten in de komende jaren weer zullen terugkomen wanneer de pandemie achter de rug is.

Eind 2020 is het meerjarenonderhoudsplan herzien. De beoogde toevoeging van de voorziening voor onderhoud valt veel lager uit. Daarnaast zijn in verband met de pandemie onderhoudswerk-

zaamheden naar 2021 doorgeschoven. Dit resulteert in € 698.000 aan lagere kosten voor onderhoud gebouwen en terreinen. Onverwacht hoog waren de opbrengsten uit fondsen. Het winnen van de Museumprijs leverde een geldprijs op van € 100.000 (te besteden in 2021) en daarnaast waren er hoger dan voorziene opbrengsten uit geormerkte werven van de BankGiro Loterij (€ 183.000) en een eenmalige NWO-bijdrage Stimulering Europees Onderzoek (€ 154.000).

In 2020 zijn diverse subsidies en bijdragen in het kader van de vernieuwing van de vaste presentatie financieel afgewikkeld. Per saldo resulteert dit in een eenmalige opbrengst van € 200.000. Tenslotte is er per saldo een negatief resultaat van € 1.783.000 geboekt op de lopende en afgeronde extern gefinancierde projecten op het gebied van collectie en onderzoek. Dit wordt veroorzaakt door de verplichting om dit boekjaar voor 16 projecten, die in 2020 zijn gestart, een voorziening te treffen ter hoogte van alle in cash bijdrages van Naturalis over de gehele projectperiode.

De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn hieronder weergegeven (in duizenden euro's, negatieve bedragen tussen haakjes).

Lagere personeelslasten	832
Lagere onderhoudskosten gebouwen en terreinen	698
Lagere overige materiële kosten	331
Hogere opbrengsten kaartverkoop museum	257
Bijdrages fondsen	200
Hogere opbrengsten uit geormerkt werven BankGiro Loterij	183
Bijdrage Stimulering Europees Onderzoek	154
Museumprijs 2020	100
Hogere parkeerinkomsten	84
Lagere opleidingskosten	86
Overige afwijkingen, per saldo	399
Saldo extern gefinancierde projecten	(1.783)
	1.541

Het resultaat zal voor een groot deel worden bestemd om een reserve te vormen om de risico's van tegenvallende publieksinkomsten in 2021 (en wellicht komende jaren) op te vangen. Het is duidelijk dat het uitgangspunt dat het museum in 2021 het hele jaar open zou zijn conform de anderhalve meter restricties, niet zal worden gerealiseerd. Ook zal het worden aangewend om het eigen vermogen aan te vullen.

3.4. Financiële positie

3.4.1 Kernratio's

	2020	2019
Current ratio (vlottende activa/vlottende passiva)	59%	39%
Solvabiliteit (eigen vermogen/totaal vermogen)	12%	11%
Weerstandsvermogen (eigen vermogen/totale baten)	34%	31%

Zoals voorzien in de lange termijn begroting zijn de current ratio en solvabiliteit in 2020 gestegen. De stijging is echter lager dan beoogd door de COVID-19 pandemie. Als het museum weer volledig is geopend, zal de financiële positie van de stichting verder verbeteren. De current ratio is in 2020 gestegen door de verbetering van de liquiditeitspositie. De vlottende passiva zijn in verhouding minder afgenomen. De bevoorschotting door het Ministerie van OCW (kasschuif) à € 9 mln. wordt pas vanaf 2022 in drie termijnen terugbetaald. De solvabiliteit zal boven de norm blijven. Zoals hierboven is aangegeven, zullen de kortlopende schulden de komende jaren afnemen. Op de langlopende hypothecaire lening die loopt bij de Staat wordt vanaf 2020 jaarlijks ruim € 2 mln. afgelost. Het Ministerie van OCW staat garant voor deze lening. De post voorzieningen zal naar verwachting jaarlijks stijgen door de toename van de voorziening voor groot onderhoud. Per saldo zal het totale vermogen van de stichting afnemen. Het weerstandsvermogen is ruim boven de norm. De totale baten van de stichting nemen toe zodra het museum weer is geopend. Het eigen vermogen zal de stijging van de baten niet bijhouden waardoor deze ratio zal afnemen. De ratio zal wel boven de gestelde norm van 10% blijven.

In de in juni 2015 in opdracht van het Ministerie van OCW uitgevoerde quick scan van de instellingen in de landelijke culturele basisinfrastructuur¹ is voor bovenstaande financiële indicatoren de volgende risicoweging gehanteerd:

Financiële indicatoren	Risicoweging		
	Hoog	Midden	Laag
Current ratio (liquiditeit)	< 100%	< 130%	≥ 130%
Solvabiliteit	< 0%	< 10%	≥ 10%
Weerstandsvermogen (Haringmaat)	< 0%	< 10%	≥ 10%

3.4.2 Vermogenspositie

De bestemmingsreserve bevat twee onderdelen die betrekking hebben op de vaste presentatie. De bestemmingsreserve onderdeel MVA vaste presentatie dient ter dekking van een deel van de afschrijflasten op de vaste presentatie gedurende de periode 2020-2029. Daarnaast is er nog een tweede onderdeel dat betrekking heeft op de REXperience. Deze reserve omvat ook de bijdrage van de BankGiro Loterij (€ 1.250.000). De opening van de REXperience is voorlopig uitgesteld in verband met de COVID-19 pandemie. Na opening van de REXperience wordt de bijdrage van de BankGiro Loterij separaat financieel afgewikkeld. Daarnaast bevat de Bestemmingsreserve nog vier andere deelbestemmingen: Bestemmingsreserve Talentontwikkeling O&O, COVID-19 pandemie, Mendelweg Noord en het Geolab Utrecht. Naturalis heeft een treasury statuut met een risicomijdend profiel. Naturalis heeft geen financiële derivaten. De liquide middelen zijn dagelijks beschikbaar waarvan het overgrote deel contractueel bij de Staat in het kader van het schatkistbankieren.

3.4.3 Eigen inkomsten

De eigen inkomstennorm wordt op basis van de verhouding tussen de eigen inkomsten en de structurele subsidie van OCW/EK berekend. De betreffende eigen inkomsten waren afgerond € 10,5 mln. Dit is 42,9% van de structurele cultuursubsidie van OCW/EK over 2020, exclusief de correctie voor de niet bestede huisvestings-subsidie. In 2019 was het gerealiseerde percentage eigen inkomsten 54,5%.

3.4.4 Investerings

In 2020 is voor afgerond € 2,2 mln. geïnvesteerd in het kader van het reguliere beleid. Het grootste deel daarvan heeft betrekking op kantoorautomatisering, meubilair en laboratoriumapparatuur.

¹ Zie <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-525995.pdf>

3.5. Continuïteit en toekomstverwachting voor 2021

Vanaf 2021 zal de subsidie van OCW voor de publieksactiviteiten, net als de subsidie voor de collectiefunctie en de huisvesting, via de Erfgoedwet lopen. Daarbij is aangegeven dat het totaal aan middelen dat wordt ontvangen vrij inzetbaar is voor alle genoemde doeleinden. Deze maatregel zorgt voor een toekomstige betere borging van de subsidiestroom uit hoofde van het erfgoedbeleid (OCW/EK).

Over de subsidie van OCW/OWB heeft de stichting in de periode 2016-2019 geen loon- en prijsbijstelling ontvangen. In 2020 is een loon- en prijsbijstelling ontvangen, maar deze heeft geen structureel karakter. Door het exponentiële effect van deze bezuinigingsmaatregel blijft de subsidie elk jaar meer achter bij de kostenontwikkeling. Dit vormt in toenemende mate een risico voor Naturalis. Het probleem is besproken met het departement. Er is vooralsnog geen zicht op verbetering. In 2021 zal de loon- en prijsbijstelling vermoedelijk achterwege blijven. De continuïteit van de wetenschappelijke activiteiten wordt in zijn ontwikkeling sterk geremd. Dit zal mogelijk grote gevolgen hebben voor de toekomst.

De bezoekaantallen aan het museum liggen door de COVID-19 pandemie ver onder het voor de lange termijn geplande niveau. Zodra het museum weer volledig is geopend, zullen de bezoekersaantallen weer naar het geplande niveau stijgen. Eind 2021 voorzien we nog de opening van de REXperience, een aanvulling op de vaste presentatie van de dinosauriërs in de vorm van een ride. Mochten de bezoekaantallen (ver) boven de begroting komen, dan zullen de kosten ook hoger worden. Dit wordt gecompenseerd door de hogere inkomsten.

De inkomsten uit 2e geldstroom (middelen van NWO en KWAW) en 3e geldstroom (overige inkomsten)

ontwikkelen zich stabiel. Wij verwachten hier geen grote mutaties. Beleid is om hier terughoudend te begroten.

Voor 2021 is een verlies begroot van € 546.000. Ter dekking van de afschrijvingslasten is een bestemmingsreserve vaste activa waarmee het exploitatieverlies wordt gedekt. De beschikbare vermogens bieden daarmee een voldoende dekking om het begrote negatieve resultaat op te vangen. Daarnaast heeft het Ministerie van OCW een steunbijdrage van € 1.459.000 voor 2021 toegezegd op grond van de Regeling aanvullende ondersteuning culturele en creatieve sector COVID-19 (RAOCCC). Deze steunmaatregel dient ter compensatie van inkomensderving als gevolg van de Corona pandemie.

3.6. Prestatieverantwoording, overzicht activiteit en bereik²

Tentoonstellingen	Realisatie 2020		Activiteitenplan 2020		Realisatie 2019	
	Aantal tentoonstellingen	Aantal bezoek	Aantal tentoonstellingen	Aantal bezoek	Aantal tentoonstellingen	Aantal bezoek
1. Tijdelijke tentoonstellingen	-	-	1	-	1	-
Totaal aantal bezoeken (2+3+4+5)	-	294.561	-	260.000	-	281.596
2. Reguliere bezoeken	-	275.701	-	244.000	-	265.068
3. Bezoeken primair onderwijs	-	3.586	-	11.000	-	2.788
4. Bezoeken voortgezet onderwijs	-	4.581	-	3.750	-	4.296
5. Bezoeken mbo / ho	-	10.693	-	1.250	-	9.444
Specificatie van bezoeken totaal						
6. Gratis bezoeken	-	33.934	-	5.500	-	22.512
7. Betaalde bezoeken	-	260.627	-	254.500	-	259.084
Overige bezoeken:						
8. Bezoeken website totaal	-	1.087.297	-	3.950.000	-	970.079
9. Aantal unieke bezoekers website	-	745.137	-	3.290.000	-	675.330
Overige activiteiten	Aantal activiteiten	Aantal deelnemers	Aantal activiteiten	Aantal deelnemers	Aantal activiteiten	Aantal deelnemers
10. School gebonden activiteiten	24	18.860	12	16.000	17	16.528
11. – waarvan po	13	3.586	6	11.000	8	2.788
12. – waarvan vo	10	4.581	5	3.750	6	4.296
13. – waarvan mbo / ho	1	10.693	1	1.250	3	9.444
14. Openbare activiteiten	428	28.574.796	498	17.403.060	359	26.001.690
15. Totaal overige activiteiten	452	28.593.656	510	17.419.060	376	26.018.218

Toelichting bij de prestatieverantwoording:

- ad 1. Er waren geen tijdelijke tentoonstellingen. In 2020 was het museum gesloten op last van de coronaregels van 13 maart tot 8 juni, van 5 november tot 19 november en vanaf 14 december. Vanaf juni golden beperkingen qua bezoekersaantallen, wat voor Naturalis neerkomt op een maximum van 1.250 bezoekers per dag. Oorspronkelijk waren 425.000 bezoekers begroot. Dit is halverwege het jaar bijgesteld naar 260.000; er is 1 reizende tentoonstelling uitgeleend getiteld 'Gif!', in samenwerking met het bedrijf Atrox, aan het Natuurmuseum Fryslân;
- ad 2. het aantal bezoeken betreft uitsluitend bezoek aan de tentoonstellingen in Leiden;
- ad 8. en 9. het website bezoek dat hier is gepresenteerd heeft betrekking op het bezoek aan de corporate website. Bezoek aan de inhoudelijke sites voor educatieve en onderzoeksdoeleinden wordt gerekend tot 14. Openbare activiteiten. Het totale web bezoek in 2020 van corporate en inhoudelijke sites samen is 4.537.902 bezoeken en 3.390.151 unieke bezoekers;
- ad 10. school gebonden activiteiten: het gaat hier om begeleide educatieve programma's (workshops e.a.) die plaatsvinden in het museum; Hiervan zijn uiteindelijk 9 programma's zodanig aangepast dat rekening wordt gehouden met alle COVID-19 maatregelen;
- ad 14. openbare activiteiten betreft: wetenschappelijke SCI-publicaties, aantal citaties, aantal downloads en raadplegingen via onlineservices van collectiedatabase via api en webservices, aantal pageviews op Wikipedia met Naturalis media content, aantal gedoneerde content aan Wikimedia, bezoek aan inhoudelijke websites van Naturalis (zie ook de opmerking hierboven ad 8. en 9.), aantal weergaven op YouTube kanaal, bezoekers aan de wetenschappelijke collectie, lezingen, samenwerkingen;
- Het eerste bezoekersonderzoek in het nieuwe museum is in kwartaal 1 stopgezet vanwege COVID-19. Een eerste tussentijdse rapportage (224 respondenten, doel: 800 respondenten) geeft een hoge waardering voor het museum: alle tentoonstellingen worden positief gewaardeerd (7 of hoger). De Dinotijd is veruit de hoogst gewaardeerde tentoonstelling, gevolgd door Leven. De Aarde scoort met een 7,2 het laagst. De algehele bezoekwaardering ligt hoog met een 8,3.

2 conform Model III Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen

3.6.1 Planmatig beheer van cultuurogoederen

	Realisatie 2020	Activiteitenplan 2020	Realisatie 2019
Actueel overzicht omvang en samenstelling collectie		Collectie dashboard*	
Totaal aantal objecten in de collectie	42.835.776	41.300.000	42.419.429
Aantal objecten in bruikleen gekregen	256	10.000	-
Aantal objecten in bruikleen verleend	15.509	20.000	4.212
- waarvan wetenschappelijk	15.374	-	-
- waarvan voor exposities	135	-	-
Aantal geconserveerde en gerestaureerde objecten van de collectie	3.715	10.000	2.722
Aantal objecten aanwinsten	109.719	200.000	5.881
Aantal objecten afgestoten	157	-	-

100% van de data uit de gedigitaliseerde collectie is online gepubliceerd. Alle objectinformatie via ons BioPortal (bioportal.naturalis.nl) en de Netherlands Biodiversity API (docs.biodiversitydata.nl); de volledige set inclusief bewaareenheden via GBIF (www.gbif.org).

2020 zou het eerste volledige jaar zijn waarin het werk aan de collectie met de nieuwe faciliteiten en volgens de nieuwe taakverdeling zou plaatsvinden. Operationele werkzaamheden zijn centraal belegd in de afdeling Collectiebureau, waarvoor een projectenkalender 2020 was opgesteld. De afdeling Collectie Informatie zou de digitalisering een nieuwe impuls geven en de beschikbaarheid van de collectie-informatie verbeteren. Na een voortvarende start met het inregelen van de afdelingen, het vervullen van vacatures en het opstellen van procedures voor de verschillende processen, ontwikkelde de afstemming van de werkzaamheden tussen de verschillende teams steeds beter. Deze ontwikkelingen werden vanaf medio maart helaas in de kiem gesmoord door de beperkingen die de corona lockdown veroorzaakte. Vooral de teams die gericht zijn op het werk rond de fysieke collectie werden erg in hun werk gehinderd

en de processen die normaliter veel aandacht en tijd vragen, zoals wetenschappelijke bezoeken en lenen, vielen nagenoeg stil. Deze situatie heeft echter ook laten zien hoe veerkrachtig en flexibel de sector is. Aan de hand van ingediende projectvoorstellen werd een nieuwe projectkalender opgesteld van projecten die als thuiswerk konden worden uitgevoerd. En ongeacht de afdeling of de functie pakte iedereen deze projecten met groot enthousiasme op.

Bijzondere projecten

- Voor het project **Metamorfoze** is het tweede deel voor restauratie en digitalisering klaargemaakt door een projectmedewerker. Het 60 meter lange correspondentie-archief is geïnventariseerd, geordend en gedeselecteerd van te nieuw materiaal voor het project en geschoond van een

* <http://bioportal.naturalis.nl/dashboard>

overschot aan mappen. In het 1e kwartaal van 2021 zullen de projectpartijen de verdere samenwerking bespreken en een proefbatch zal worden verzonden naar het restauratie-atelier en daarna naar de digitaliseerder.

- Het **Papillotten Project** is opgezet met het doel de collectie van 500.000 papillotten te ontsluiten. Hiertoe behoren ook de 200.000 papillotten met vlinders verzameld in Indonesië in de vorige eeuw door J.M.A van Groenendael. Een vast team van vrijwilligers is bezig om de papillotten met ongeprepareerde exemplaren uit te pakken, de vlinders te fotograferen, de gegevens te registreren en de vlinders opnieuw te verpakken. Het protocol rondom het werkproces is de afgelopen jaren op deelpunten steeds verder verfijnd en geoptimaliseerd. Eind 2020 waren er met deze werkwijze 127.500 vlinders gedigitaliseerd.
- **ARISE**: met de toekenning van de financiering voor ARISE zal de sector Collectie de komende jaren een belangrijke rol krijgen bij het onderzoeken, vastleggen en beschrijven van de Nederlandse biodiversiteit. In 2020 is een begin gemaakt met het opzetten van de projectstructuur en het in kaart brengen van de benodigde activiteiten en procedures.

Informatie

- Na lange voorbereiding is de nieuwe **leenmodule** geïmplementeerd in het collectieregistratiesysteem voor de administratie van het leenverkeer voor zoölogische en geologische objecten.
 - Op 1 juni 2020 ging de vernieuwde website www.oervondstchecker.nl live, een platform voor paleontologische strandvondsten van de Maasvlakte 2. Naturalis heeft dit platform in 2020 overgenomen van het Havenbedrijf Rotterdam, met het doel deze in een later stadium uit te bouwen naar een nationaal platform en aan te sluiten op o.a. GBIF, zodat de vondsten zoveel mogelijk beschikbaar komen als open data.
- In de tweede helft van 2020 zijn de digitale **repositories** van Naturalis vernieuwd: repository.naturalis.nl (publicaties / research output van eigen wetenschappers) en natuurtijdschriften.nl (publicaties uit tijdschriften over de Nederlandse bio- en geodiversiteit). Beide vernieuwde sites zijn voorzien van een frissere uitstraling, verbeterde filter- en zoekmogelijkheden en een nieuw achterliggend registratiesysteem. Voor Naturalis Repository maakt dit het in de toekomst makkelijker om alle Naturalis publicaties te bewaren en waar mogelijk open access beschikbaar te stellen. Ook is de Google indexering verbeterd, zodat onderzoekers wereldwijd de content gemakkelijker kunnen vinden.
 - **Registratie op objectniveau**: met *Picturae* wordt een pilot opgezet waarin een semi-automatische registratiemethode voor insecten wordt getest. Deze pilot zal naar verwachting begin 2021 worden uitgevoerd.

Zichtbaarheid en outreach

- **Naturalis 200 jaar**. De collectie stond (en staat) centraal tijdens de viering van het 200-jarige bestaan van Naturalis. Een groot aantal medewerkers uit de sector Collectie leverden bijdragen aan het jubileumboek 'Van onschatbare waarde: 200 jaar Naturalis'. Bij de voorbereiding, inrichting en digitale informatie (via Naturalis Topstukken en Museumapp) van de bijbehorende tentoonstelling had de collectie een cruciale rol.
- In de periode dat het museum voor publiek toegankelijk was, vonden ook veel collectiewerkzaamheden plaats voor de ogen van het publiek in **LiveScience**. De werkstraat wordt intensief gebruikt voor het Papillottenproject en het uitzoeken van paleontologische collecties. **Het Dinolab** prepareert dinomateriaal voor het publiek en er zijn prepareersessies van vogels en zoogdieren. Collectiemedewerkers demonstreren niet alleen, maar geven ook actief uitleg en gaan in gesprek met de bezoekers. Op die manier dragen ze zorg voor een unieke museumbeleving.

3.6.2 Onderzoek en wetenschap

	Realisatie 2020	Activiteitenplan 2020	Realisatie 2019
Aantal wetenschappelijke SCI-publicaties van de instelling	161	180	185
Aantal citaten van wetenschappelijk onderzoek	3.845	1.000	3.200
Behaalde wetenschappelijke prijzen / leerstoelen	5	-	6
Aantal gehonoreerde subsidieaanvragen	73	20	52
Inverdiende en toegezegde geworven middelen	€ 15,3 mln.	€ 3,2 mln.	€ 3,0 mln.
Aantal onderwijsuren van de vaste wetenschappelijke staf	9.893	8.986	10.869
Aantal nieuwe formele onderzoeksallianties die zijn aangegaan met hoger onderwijsinstellingen	5	3	77

Wij presenteren hier de getallen voor het aantal publicaties in tijdschriften met een Science Citation Index (Thomson Reuters) en het aantal citaties naar de artikelen van onze wetenschappelijke staf (exclusief gastonderzoekers) volgens het Web of Knowledge.

Het onderzoek naar biodiversiteit in Nederland heeft in 2020 een flinke impuls gekregen met de toekenning van € 13,7 mln. van NWO voor de ontwikkeling van een baanbrekende wetenschappelijke infrastructuur, gericht op het creëren van een duidelijk overzicht van alle meercellige flora en fauna in Nederland en een infrastructuur, om de soorten snel te identificeren. Onder de naam ARISE bouwt Naturalis met partners deze wereldwijd unieke infrastructuur die gegevens van eDNA, beeld- en geluidsherkenning en radargegevens combineert, om een volledig beeld te vormen van de biodiversiteit in Nederland. Ook internationaal wordt dit initiatief met grote interesse gevolgd. Het onderzoek van Naturalis over de periode 2014-2019, alsmede de Naturalis onderzoeksvisie en strategie richting de toekomst, zijn in het najaar van 2020 geëvalueerd volgens het Standaard Evaluatie Protocol door een internationale evaluatiecommissie onder leiding van Rianne Letschert, rector magnificus van de Universiteit Maastricht. De bevindingen van de commissie zijn zeer positief. De onderzoekskwaliteit krijgt de kwalificatie 'excellent' (categorie 1), de maatschappelijke relevantie is beoordeeld als 'world leading' (cat. 1) en de levensvatbaarheid ('viability') krijgt een 'very good' (cat. 2). De commissie is ervan overtuigd dat

Naturalis zich stevig heeft gevestigd als nationaal onderzoeksinstituut en is onder de indruk van de ambitieuze plannen van Naturalis om haar belang en relevantie in de toekomst te handhaven. Deze conclusie sluit aan op de zelfevaluatie en op de evaluatie van het functioneren van de onderzoeksgroepen. Het merendeel van de onderzoeksgroepen heeft zich ontwikkeld tot levensvatbare teams. Drie onderzoekers kregen in de eerste helft van 2020 de kans om een eigen groep te starten. Naturalis heeft momenteel 9 onderzoeksgroepen.

De relevantie van ons onderzoek is net als de voorgaande jaren verder toegenomen. De groei van het aantal citaties die sinds 2015 is ingezet, zette door. We zijn dan ook blij 3.845 citaties naar de publicaties in de periode 2017-2019, te kunnen rapporteren. In 2020 zijn 161 SCI-publicaties verschenen. Naast deze artikelen publiceren onze onderzoekers ook artikelen in niet-SCI-tijdschriften, boeken en hoofdstukken in boeken. Deze zijn niet meegenomen in het overzicht.

Samenwerking

De belangrijkste nieuwe samenwerking betreft het Centre of Excellence for Netherlands Biodiversity Research waarin Naturalis Biodiversity Center, het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW),

het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ-NWO) en Westerdijk Fungal Biodiversity Institute-KNAW hun krachten bundelen met als doel het vergroten van kennis over de Nederlandse biodiversiteit. Ook is Naturalis een belangrijke samenwerking aangegaan met de Jheronimus Academy of Data Science op het gebied van onderzoek en onderwijs betreffende data-science, artificial intelligence en data-intensieve onderzoeksthema's in het kader van biodiversiteitsonderzoek.

In maart 2020 brachten Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima op uitnodiging van president Joko Widodo een staatsbezoek aan de Republiek Indonesië. Tijdens het staatsbezoek stond op 11 maart 2020 bij de Universitas Gadjah Mada (UGM) wetenschappelijke samenwerking Nederland-Indonesië centraal en organiseerde Naturalis met UGM een seminar over onderzoek naar biodiversiteit. Van 24-26 november 2020 organiseerde NWO met Indonesische counterparts en de ambassade de online Week of Indonesia - Netherlands Education and Research (WINNER). Op de dag van de opening organiseerde Naturalis samen met het Indonesian Institute of Sciences LIPI een online talkshow met de titel Biodiversity for Society and Society for Biodiversity. Naturalis onderzoeker Koos Biesmeijer ontving subsidie uit het NWA-programma voor 'Living Labs voor Biodiversiteitsherstel' waarin wordt gewerkt aan biodiversiteitsherstel in de Alblasserwaard. Dit is een mijlpaal voor het Deltaplan Biodiversiteitsherstel en daarmee een boost voor deze integrale aanpak van de problematiek. Naturalis is tevens toegetreden tot Leiden Kennisstad en de Citydeal Openbare Ruimte en heeft een samenwerkingscontract ondertekend met Ahold om onderzoek te doen naar biodiversiteit.

Onderwijs

Het onderwijs kende een uitdagend jaar als gevolg van de coronapandemie. In korte tijd moest worden overgeschakeld van contact- naar online onderwijs. Naturalis volgde hierin het beleid van de universi-

teiten. Dat betekende veel extra werk voor de docenten, om nieuwe formats uit te werken met behoud van onderwijsdoelen en nieuwe vormen zich eigen te maken en te introduceren. Vrijwel al het onderwijs heeft doorgang kunnen vinden met goede evaluaties in de studentenenquêtes. We zijn het erover eens dat sommige ontwikkelde vormen ook in de toekomst onderdeel van ons onderwijs zullen blijven. Het veldonderwijs en de excursies verliepen dankzij het gebruik van nieuwe technologieën en internet succesvol en stagestudenten bleven – rekening houdend met beperkingen door de coronamaatregelen – welkom voor hun stageprojecten.

Ons onderwijsvolgsysteem is niet opgezet voor een dergelijke andere uitvoering van het onderwijs. Aanpassing van het onderwijsvolgsysteem is echter niet overwogen, ervan uitgaande dat op afzienbare termijn contactonderwijs weer mogelijk zal zijn en weer deels de gangbare invulling en opzet toegestaan zal zijn. Dit jaar kon niet gewerkt worden met reguliere vormen zoals colleges, practica en excursies, de basis van ons volgsysteem. Wel is het mogelijk om te kijken welke modules, cursussen e.d. zijn gegeven en hoe die in het vorig jaar zijn ingevuld wat betreft onderwijsbelastingsuren (OBu). Op basis daarvan is een naar studentenaantallen aangepaste extrapolatie van de belasting voor dit jaar gemaakt om het vergelijkbaar te houden.

In totaal zijn 9.893 OB-uren in onderwijs geïnvesteerd (cursorisch onderwijs en begeleiding BSC stages). Dit is een beperkte daling ten opzichte van 2019. Dit betreft vooral een daling van onze inbreng in instellingen buiten onze 3 partner-universiteiten.

Leerstoelen en prijzen

Het College van bestuur van de Universiteit van Amsterdam stemde in met het instellen van de bijzondere leerstoel Marine Palaeobiodiversity aan het Institute for Biodiversity and Ecosystem Dynamics alsmede met de benoeming van Willem Renema op deze leerstoel. De leerstoel bestudeert

hoe de mariene omgeving en ecosystemen door de tijd zijn veranderd. Dit is de 14e leerstoel die bekleed wordt door Naturalis-onderzoekers. Verder kunnen we melden: de aanstelling van Arjen Speksnijder als lector Metagenomics te Hogeschool Leiden, de verlenging van de leerstoel Ethnobotany aan Wageningen University & Research van Tinde van Andel, de Clusius leerstoel van (eveneens) Tinde van Andel, de benoeming van Freek Vonk tot Bijzonder Hoogleraar 'Evolutionary Biochemistry' aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Daarnaast ontving Menno Schilthuizen voor zijn boek 'Darwin Comes to Town' de 'Taiwan OpenBook Award for best translated book'. Hans ter Steege ontving de William S. Cooper Award van de Ecological Society of America voor zijn bijdrage aan de publicatie 'Persistent effects of pre-Columbian plant domestication on Amazonian forest composition'.

Werving externe middelen en capaciteitsversterking onderzoek en onderwijs

In 2020 zijn totaal 73 projecten toegekend met een subsidieomvang van afgerond € 15,3 mln. Hiermee is de beoogde doelstelling ruimschoots behaald. De toekenning van het Nationale Roadmap project ARISE is een enorme impuls voor Naturalis. Het genoemde bedrag bestaat uit € 13,4 mln. aan daadwerkelijke financiële opbrengsten die bij Naturalis in de exploitatie worden opgenomen³ en € 1,9 mln. aan bijdragen in natura. Het beste voorbeeld van bijdragen in natura zijn promovendi die bij Naturalis werken, bekostigd op een beurs uit het thuisland. Vier jaar PhD-salaris vertegenwoordigt een waarde van € 200.000. Naast de bovengenoemde gehonoreerde subsidies, hebben twee pre-proposals een positief advies gekregen om te worden uitgewerkt tot een full proposal. Om een beeld te krijgen van de capaciteit die nodig

is om deze resultaten te bereiken, is het goed om te vermelden dat naast deze gehonoreerde projecten er ook aanvragen werden gedaan die niet zijn gehonoreerd. Als we ons richten op de majeure projecten, zijn er dit jaar 55 grotere aanvragen niet gehonoreerd (zoals NWO Veni, NWO NWA-ORC, NWO ENW-XS, NWA Wetenschapscommunicatie en Living Labs voor herstel van Biodiversiteit). Samen hadden deze aanvragen een totaal budget van € 15,5 mln. voor Naturalis. Daarnaast waren er per 31 december 2020 nog 28 aanvragen in afwachting van een uitslag. Deze aanvragen betreffen voor Naturalis een totaal budget van € 2,3 mln. waarvan € 0,2 mln. in natura.

3.6.3 Publieksgerichte activiteiten, educatieve activiteiten en development

Tentoonstellingen en publieksactiviteiten

De hoge bezoekaantallen van het laatste kwartaal van 2019 hielden in de eerste maanden van 2020 stand. Van 1 januari tot en met 12 maart ontvingen we 145.000 bezoekers. Dat was 60% boven de verwachte aantallen. Vanaf vrijdag 13 maart tot 8 juni was het museum gesloten in het kader van de maatregelen van de overheid om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan. Gedurende deze periode zijn voorbereidingen getroffen om veilige omstandigheden voor bezoekers en personeel te creëren volgens de condities van de anderhalve meter samenleving. We hebben systemen en werkprocessen aangepast, tijdsloten ingevoerd, een vaste route voor bezoekers, eenrichtingsverkeer waar nodig en een aangepast educatief aanbod voor families. Desinfectiemiddelen en ademschotten zijn geplaatst en ruimtes en delen van tentoonstellingen waar het niet mogelijk is om voldoende afstand te bewaren, zijn gesloten om de medewerkers veilig te kunnen laten werken. Vanaf 8 juni hebben we de deuren weer kunnen openen. De hele maand juni was het museum gratis toegankelijk voor mensen werkzaam in een cruciale beroepsgroep of een vitaal proces uit de regio. Dit gebaar werd zeer gewaardeerd. Vanaf woensdag 1 juli was iedereen weer welkom om Naturalis te

³ Als het een groot project met meerdere partners betreft, is hier alleen dat deel van het budget meegenomen dat Naturalis toekomt en niet het totale projectbudget ook al is Naturalis de coördinator van het gehele project en ontvangt het de gehele subsidie om vervolgens verder te distribueren.

bezoeken. Met een maximale capaciteit van 1.250 bezoekers per dag, was gedurende de vakanties het museum vrijwel alle dagen uitverkocht. De rest van het jaar zijn de coronamaatregelen van toepassing geweest in het museum waarbij vanaf half oktober ook de horeca was gesloten. In november hebben we nog twee weken de deuren moeten sluiten en vanaf half december tot in 2021 was het museum gesloten in verband met de tweede coronagolf. Vanaf medio maart hebben we dit jaar 140.000 bezoekers ontvangen, waarmee het totale bezoekaantal voor 2020 komt op 295.000.

Om het contact gedurende de sluitingen met het publiek zoveel mogelijk te behouden, hebben we in korte tijd een virtueel museum ontwikkeld, om via het web toch een bezoek aan Naturalis te kunnen brengen. Ook zijn het hele jaar wekelijks online *spotlights* ('lezingen') gestreamd, waarbij onze experts vertellen over hun werk. We hebben verschillende andere extra activiteiten geprogrammeerd om *coronaproof* toch een goede bezoekervaring te bieden, ondanks dat we een groot deel van de kracht van het zelf onderzoeken van objecten niet kunnen gebruiken uit hygiëne-overwegingen. De meerwaarde van interactie met een begeleider was wel nog mogelijk, evenals de toevoeging van een speurspel om de museumervaring te verrijken. Ook is een activiteit Kijk en Tekenen geprogrammeerd. De *LiveScience* activiteiten bestonden onder meer uit livestreams vanuit collectiedepots in de toren en van een preparatie van een hert uit de waterleidingduinen. In de zaal hebben meerdere *spotlights* plaatsgevonden en preparatie demonstraties van dieren. Op het buitenterrein kon het publiek het ontleden van butskoppen volgen. Het dinolab heeft dagelijks fossielen geprepareerd voor de ogen van publiek en de ribben van *Triceratops* 'Dirk' zijn in de dinozaal op het skelet geplaatst. Naturalis heeft met het dinosaurius museum in Nagasaki een overeenkomst gesloten om een kopie van de *T. rex* Trix te produceren. Het volledige skelet is in 3D gescand, geprint, geverfd en voor de ogen van het publiek

gemonteerd in het atrium van het museum. Op 29 september is de tentoonstelling *Van onschatbare waarde – 200 jaar Naturalis* geopend door Koning Willem-Alexander. In deze jubileumtentoonstelling zijn voor het eerst, of sinds lange tijd, 25 bijzondere topstukken uit de collectie te zien. Er was erg veel belangstelling voor de tentoonstelling, wat in combinatie met de anderhalve meter maatregelen leidde tot lange wachttijden. Om rijvorming te voorkomen zijn nieuwe ticket categorieën geïntroduceerd: tickets voor een regulier bezoek aan Naturalis en tickets inclusief toegang tot deze tijdelijke tentoonstelling. Voor de Naturalis Museumapp zijn twee nieuwe tours gepubliceerd: de 200 jaar tour (Van schat naar schat) en de onderzoekerstour (Op zoek naar antwoorden). Ook werden de filmpjes en tentoonstellingsteksten van de Schatkamer gepubliceerd in de app.

Met een overtuigende 47% van de publieksstemmen heeft Naturalis de BankGiro Loterij Museumprijs 2020 gewonnen, die dit jaar als thema 'Achter de schermen voor het voetlicht' had. Aan de prijs is een geldbedrag van € 100.000 verbonden. Bovendien is het museum genomineerd voor de prestigieuze European Museum of the Year Award.

Educatie

Door de coronamaatregelen en de sluitingen van scholen zijn veel schoolbezoeken geannuleerd. Totaal hebben in 2020 18.860 scholieren Naturalis bezocht in schoolverband. De ontwikkeling van nieuwe schoolprogramma's heeft vertraging opgelopen. Een aantal nieuwe programma's staan klaar om te worden getest met de doelgroep zodra dat kan.

In november is gestart met de pilot *Naturalis in de klas*. Omdat een bezoek aan Naturalis vanwege de coronapandemie niet mogelijk is en om leerkrachten een adempauze te bieden, hebben onze educatieve begeleiders op scholen in Leiden workshops verzorgd. Hiervoor zijn we een

samenwerking aangegaan met Pool West, de vervangingspool voor leerkrachten van scholen in de regio. Tot aan de sluiting van de scholen is met 9 scholen samen gewerkt.

Voor scholen is een aantal nieuwe online programma's ontwikkeld: online gastlessen en spotlights voor scholen (*Naturalis Live*), inclusief extra voorbereidend materiaal voor in de klas. De online platforms *Verwonder om de hoek* en *Natuur om de hoek* zijn onverminderd doorgegaan. De website *Natuurwijzer* had een recordjaar met 312.000 unieke bezoekers (174.000 in 2019). De site werd uitgebreid met nieuwe thema's, artikelen en portretten. Voor het *Natuurlab* hebben we de leerlingomgeving ontwikkeld; de eerste module over ordening is gereed, met input van wetenschappers die zichzelf ook presenteren in filmpjes. We kregen hiervoor ondersteuning van Kennisnet, waar *Natuurlab* een van de vier focusprojecten is in het programma Digitaal erfgoed in het onderwijs.

Onder de titel *Natuur om de hoek* werkt *Naturalis* in samenwerking met lokale basisscholen aan een leerecosysteem voor natuureducatie. Leerlingen uit groep 5 tot en met 8 worden enthousiast gemaakt om de natuur in hun buurt te onderzoeken en uitgedaagd om buiten school ook actief met de natuur bezig te zijn. Dit kan op de gratis *Natuurclub* op maandagmiddag, waar de kinderen onder leiding van experts de natuur in de buurt ontdekken. Daarnaast zijn vier keer per jaar activiteiten georganiseerd in de klassen zelf. In schooljaar 2019-2020 draaiden er twee natuurclubs; in lockdown door middel van filmpjes en thuismateriaal. In navolging van dit initiatief van *Naturalis* is onder de titel *Verwonder om de hoek* een platform ontwikkeld waar al het educatieve aanbod op gebied van cultuur, natuur, wetenschap, technologie en duurzaamheid kan worden gepresenteerd door aanbieders uit heel Holland Rijnland. Activiteiten onder- en na schooltijd zijn aan elkaar gerelateerd op basis van kerndoelen en thema's. Hiervoor wordt een platform uitgewerkt waarin scholen zicht

hebben op onder andere hun boekingen, maar ook beschikbaar budget voor cultuureducatie. In samenwerking met Het Proces en de stichting *Naar Buiten!* is een locatiegebonden game ontwikkeld waarmee educatieve partners in Holland Rijnland routes kunnen maken voor kinderen in de basisschoolleeftijd. Kinderen worden zo gestimuleerd om naar buiten te gaan, het liefst in de eigen leefomgeving en daar leuke opdrachten te doen. Naast *Naturalis*, ontwikkelden ook de Hortus botanicus Leiden en Museum Volkenkunde al een route, deze zijn te bekijken via www.expeditieomdehoek.nl.

Vast onderdeel van de educatieve activiteiten is het begeleiden, trainen en opleiden van educatief begeleiders en vrijwilligers. Er zijn professionele leergemeenschappen voor educatief begeleiders opgestart en ook online voortgezet. Ook is een speciale training verzorgd rondom het anderhalve meter aanbod. Binnen onderzoekssamenwerking met onderzoeksgroep Science Communication & Society van Universiteit Leiden is een opzet ontwikkeld voor onderzoek naar de meerwaarde van het aanraken van authentieke objecten. Veldwerk hiervoor is vanwege corona uitgesteld.

Commerciële Zaken

Commercieel maakten we een goede start in het begin van 2020 met veel aanvragen voor congressen en events. Vanwege een druk bezocht museum haalden we een hoge omzet in de museumwinkel en de restaurants.

Na de voorjaars coronasluiting zijn de bezoekersaantallen beperkt, maar de winkelomzet per bezoeker is gestegen door verbeterd aanbod, bijvoorbeeld inspeland op de replica *T. rex* tentoonstelling met passende winkelwaar en door ruimere placering op het winkelplein. Zaalhuur speelt in op de trend van online bijeenkomsten en biedt hybride congressvormen aan, waardoor een deel van de aanvragen ook definitieve boekingen worden.

Development

De BankGiro Loterij en het Mondriaan Fonds hebben ook in 2020 belangrijke steun gegeven voor de realisatie van onze activiteiten. Het partnership met de BankGiro Loterij is verlengd tot en met 2025. Er is een concept ontwikkeld voor een Naturalis Business Club; dit wordt uitgerold na het opheffen van de coronamaatregelen. Het Naturalis Scientific Expeditions (NSX) programma is vanwege corona in maart 2020 stilgelegd. Er zijn 7 expeditieprogramma's voorbereid. Hiervoor is veel belangstelling gebleken. In het kader van het 200-jarig bestaan is een vriendenprogramma (<https://www.naturalis.nl/over-ons/steun-naturalis/vrienden-van-naturalis>) gestart. Dit wordt ook gebruikt als startpunt voor een nalatenschappenbeleid. Via de Naturalis website kan nu rechtstreeks gedoneerd (www.naturalis.nl/over-ons/steun-naturalis/doneren) worden; dat leverde in 2020 bijna € 25.000 op.

Begunstigers, fondsen en sponsors

BankGiro Loterij

- Algemene bijdrage.
- Bijdrage aan de jubileumtentoonstelling Van onschatbare waarde – 200 jaar Naturalis en de gelijknamige publicatie.
- Geormerkte bijdrage.

Mondriaan Fonds

- Bijdrage aan de jubileumtentoonstelling Van onschatbare waarde – 200 jaar Naturalis en de gelijknamige publicatie.
- Bijdrage aan het internationale samenwerkingsproject 3D Mosasaurus.
- Bijdrage aan de ontwikkeling van Sapiens // De Groene Metropool.
- Bijdrage aan het project Expeditie Online.
- Bijdrage aan tentoonstelling stadsnatuur (voor SNNC).
- Bijdrage aan het samenwerkingsprogramma Samen inclusief (voor de Vereniging van Science Centers VSC).

Stichting ter Bevordering van het Natuurwetenschappelijk Onderzoek (SBNO)

- Bijdrage aan het internationale samenwerkingsproject 3D Mosasaurus.

Stimuleringsfonds Creatieve Industrie

- Bijdrage aan het project Expeditie Online.

Fonds 1818

- Bijdrage aan Natuur om de hoek activiteiten op 5 locaties.

Ahold / Albert Heijn

- Bijdrage aan onderzoek naar biodiversiteit / aanstelling promovendus.

Weleda

- Algemene bijdrage.

RuhrGold

- Algemene bijdrage.

Jacobs Douwe Egberts

- Algemene bijdrage.

Rijk Zwaan

- Algemene bijdrage.

Renewi

- Algemene bijdrage.

ALV Productions

- Algemene bijdrage.

3.6.5 Algemene zaken, huisvesting en ICT

In 2020 is de tijdelijke organisatie die ingericht was voor de nieuwbouw afgebouwd en hebben de betrokken medewerkers hun oude rol weer opgepakt of de organisatie verlaten. Per september is het nieuwe afdelingshoofd vastgoed en facilitair begonnen. Hij heeft zich in de laatste maanden, naast kennismaken met de organisatie, vooral beziggehouden met de dagelijkse leiding van het vastgoedteam en het oppakken van de jaargesprekken.

Vastgoed

In vervolg op de oplevering van het gebouw is in 2020 verder invulling gegeven aan het borgen en operationaliseren van het beheer van de gebouwen en de tentoonstellingen en het verder optimaliseren van verschillende bedrijfsprocessen. Op bovenstaande aandachtsgebieden zijn goede stappen gezet, maar vanwege de coronamaatregelen is het door ons gewenste niveau nog niet bereikt.

In verband met het aflopen van de garantietermijn op de bouw is in 2020 het technisch beheer van de installaties aanbesteed. Er is een meerjarencontract afgesloten met de firma Croon Wolter en Dros dat in het vierde kwartaal is ondertekend. Daarmee is de continuïteit en kwaliteit van onderhoud en beheer, evenals storingen en incidentmeldingen gewaarborgd. Tevens heeft er in het vierde kwartaal een aanbesteding plaatsgevonden voor het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) voor het toekomstig preventief en correctief (vervangings)onderhoud van alle gebouwdelen, zowel interieur als exterieur. Het plan is in februari 2021 opgeleverd. Met de resultaten zijn we goed in staat het onderhoud en de vervanging te bewaken ten aanzien van kosten en onderhoudscycli. Voor 2021 staat onder andere het vervangen van de installaties van de depottoren, het renoveren van de depotliften, het vervangen van de zonwering van de kantoren en een verbouwing van de keuken op de planning.

Arbo

Naturalis streeft naar veilige en gezonde arbeidsomstandigheden middels een goede arbobeleidsvoering. In dat kader is o.a. aandacht gegeven aan naleving en verbetering van de ruimteregels, maar het afgelopen jaar stond vooral in het teken van corona. Het ontwikkelen en het (doen) toepassen van maatregelen om de veiligheid van bezoekers, leveranciers, gasten en medewerkers heeft aanhoudend aandacht gevraagd. Hiervoor is in het voorjaar de 'anderhalve meter werkgroep' in het leven geroepen, die het gehele jaar op basis van de wisselende inzichten en overheidsregels, steeds opnieuw heeft geadviseerd over te nemen maatregelen en/of over de uitwerking daarvan. Daarbij gaat het niet alleen om maatregelen die de werkplekken in het gebouw betreffen, maar bijvoorbeeld ook t.a.v. het thuis werken en het in contact blijven met elkaar.

Facilitair

Het team van facilitair heeft zich, naast de dagelijkse werkzaamheden, in 2020 intensief beziggehouden met de aanpassingen en het treffen van voorzieningen als gevolg van de coronamaatregelen in het gehele pand. In overleg met de 'anderhalve meter werkgroep' zijn er werkzaamheden verricht als het plaatsen van desinfecteringsmiddelen, aanbrengen markeringen en looprichtingen, inrichten van passende overlegruimtes, aanbrengen markeringen bureaus kantoren en andere ad hoc hand-en-spandiensten. Daarnaast is er actief ondersteuning gegeven aan de georganiseerde (commerciële) evenementen waaronder coronaproof vergaderingen van de Leidse gemeenteraad. Tijdens de eerste lockdown is er een inhaalslag gemaakt ten aanzien van de ongediertebestrijding en op het gebied van schoonmaak in de publieke en tentoonstellingsruimtes.

ICT

Thuiswerken in tijden van corona vroeg van Naturalis geen grootschalige aanpak van de werkwijze. Doordat Naturalis al jarenlang gebruik

maakt van de Google Workspace, waren de standaard voorzieningen voor thuis samenwerken al ingericht. Medewerkers kunnen met een Naturalis laptop of met gebruik van BYOD veilig bij hun digitale werkplek. Veel andere kernsystemen, zoals het collectieregistratiesysteem zijn webbased en waren dus al remote toegankelijk.

De sluiting van het museum is ook gebruikt voor het oplossen van kinderziektes in de *exhibits*. Ook is door het technisch team van het museum ondersteuning geleverd bij het leveren van nieuwe online streaming diensten.

Het infra team onderging halverwege het jaar een onverwachte, grote personele verandering, hetgeen druk legde op de projecten van sector ICT.

In 2020 zijn, na een inventarisatie en een nieuw ontwerp, de 500 werkplekken van Naturalis voorzien van Windows 10. Dit was nodig, omdat het merendeel nog operationeel was onder Windows 7 met extended support. De installatie is volledig geautomatiseerd zodat standaardisering borg staat voor kwaliteit en veiligheid. De migratie ondervond hinder van corona, maar is gestaag door gegaan en wordt met enige vertraging afgerond begin 2021.

Na een Europese aanbesteding is met de leverancier het nieuwe cloud platform in het datacenter ontworpen, geplaatst en ingericht, op basis van open source techniek van Canonical. De Naturalis Cloud wordt gebruikt voor high performance computing door wetenschappers, maar ook voor het in eigen beheer ontwikkelen, testen en hosten van 400 systemen waarop biodiversiteitsdata wordt opgeslagen en ontsloten. In 2021 worden de systemen gemigreerd naar de nieuwe Naturalis Cloud.

Ook het minst zichtbare, maar daardoor niet minder belangrijke deel van de Naturalis Cloud infrastructuur, is ingrijpend verbouwd: de verbindingen met het datacenter en het interne netwerk van het datacenter. In nauwe samenwerking met Surf is een redundant (dubbel uitgevoerde) 10 Gbit Surfnet 8 lichtpad aangelegd voor snel en stabiel transport van grote hoeveelheden data.

De bestaande inrichting van ons CRM systeem werd

in 2020 gekoppeld aan andere platforms voor ticketing, reserveringssysteem en de website zodat alle gegevens op één centrale plek worden verzameld, geordend en ontsloten op een efficiënte en veilige manier voor iedereen.

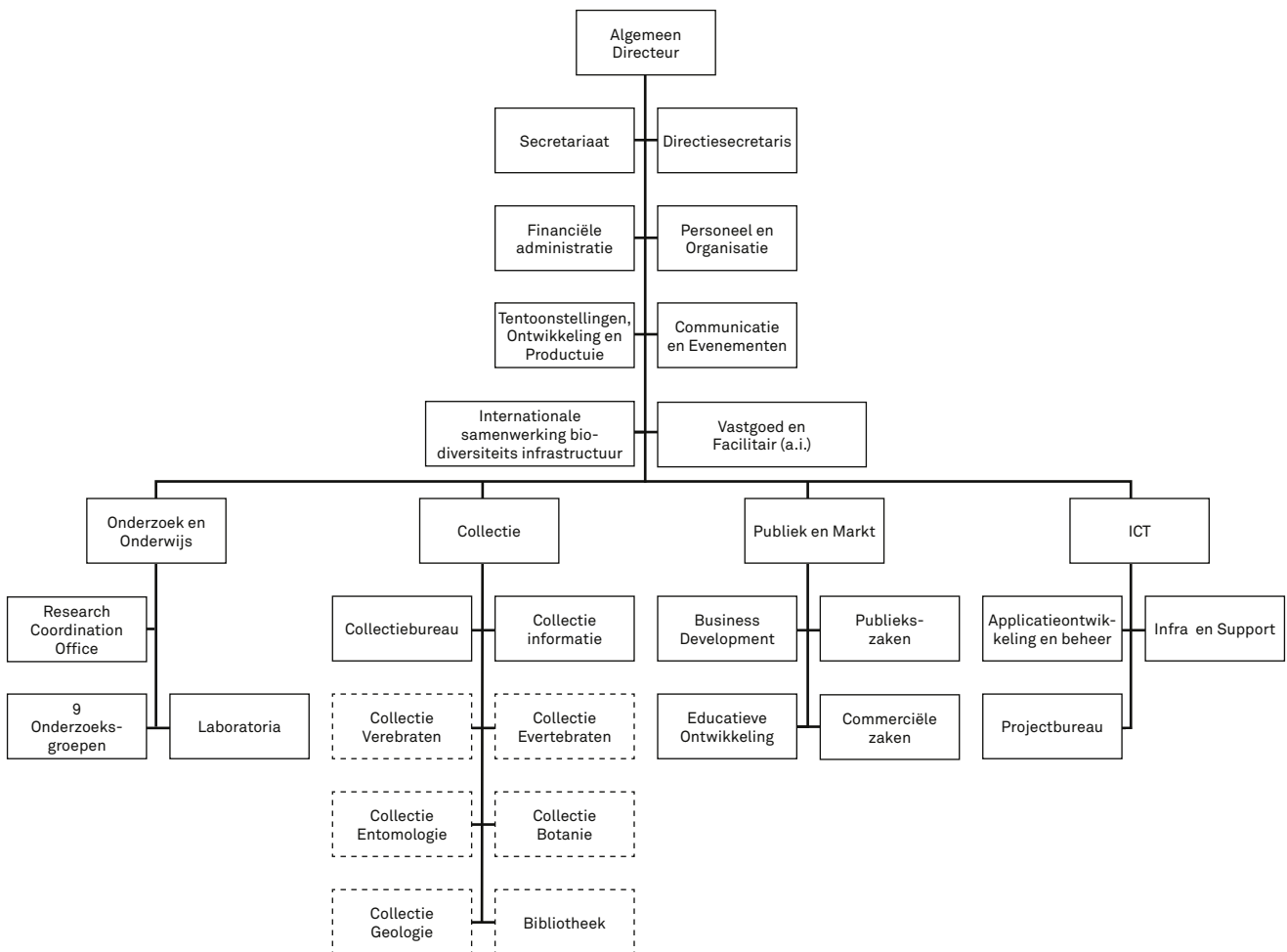
Biodiversiteitsinformatie

In 2020 is de infrastructuur voor *deep learning* (AI) verder ontwikkeld om de automatische soortherkenning op basis van beelden te verbeteren en te implementeren bij partners. Daarnaast lopen er vernieuwingsprojecten waarbij deze automatische soortherkenning toegepast wordt op beelden van insecten- en wildcamera's. In 2020 is de infrastructuur voor het beheer van onze digitale collectie weer verder verbeterd en de toegankelijkheid is verder vergroot. We ondersteunen nu het uitlenen van collectie-specimen met moderne uitleenadministratie-software waar collectiebeheerders en het leenbureau samen de administratie kunnen voeren. Met dit systeem wordt het overzicht welk materiaal (vaak) wordt uitgeleend en aan wie transparanter. Dit zal het beheer en de kwaliteit van dienstverlening rondom bruikleenaanvragen verder verbeteren.

In 2020 is de collectie-data verder ontsloten. Meerdere *legacy* databases zijn toegevoegd aan de centrale administratie en worden nu getoond in het BioPortal en bij GBIF. Via deze routes wordt onze digitale collectie toegankelijker voor onderzoekers en beleidsmakers. De centrale digitale administratie van wetenschappelijk archief is in 2020 uitgebreid met een aantal relevante archieven. In 2021 zullen deze ook via een publieksportaal ontsloten worden met de buitenwereld. De wetenschappelijke publicaties van Naturalis onderzoekers zijn gemigreerd naar een nieuw platform met moderne externe koppelingen. We kunnen zo makkelijker onze administratie voeren en nog beter aan de Open Data standaarden voldoen.

3.6.6 Personeel en organisatie

Organigram per 31 december 2020

- De organisatie had in 2020 een gemiddelde omvang van 219 fte.
- Gemiddeld jaarverzuimpercentage Naturalis 2020: 4%
- Vervulde vacatures in 2020: 47

Ook in 2020 is geïnvesteerd in de ontwikkeling van kennis en vaardigheden van medewerkers, aansluitend op beleids- en opleidingsplannen en individuele wensen. Vanwege de coronacrisis is snel

de aandacht verlegd naar praktisch en veilig werken in coronatijd en het ondersteunen van de organisatie in de omgang met de specifieke problematiek die samenhangt met het thuiswerken. Er is een breed aanbod uitgerold van tools, trainingen en workshops op gebied van o.a. op afstand leiding geven, thuis werken voor teams, teamcoaching en timemanagement. Ook is veel aandacht besteed aan communicatie en verbinding in coronatijd. Verder is het redelijk gelukt om voor medewerkers

die tijdens de sluitingen hun reguliere werk niet konden uitoefenen, vervangende taken te vinden die wel thuis konden worden gedaan.

Medio 2020 heeft de sectordirecteur ICT en Algemene zaken, tevens waarnemend sectordirecteur Collectie, de organisatie verlaten. Per 1 november is een nieuwe sectordirecteur ICT aangetreden. De sectordirecteur Publiek & Markt is voor een interimperiode verantwoordelijk voor de sector Collectie. De geplande aanpassing van de inrichting van de sector Collectie kon niet helemaal worden afgerond. De inrichting van de afdeling Collectiemanagement (de huidige collectiebeheerders) en de inrichting van het functiehuis moeten nog plaatsvinden. De afronding wordt begin 2021 verwacht.

3.7. Toepassing governance codes

3.7.1 Governance Code Cultuur

De Stichting Naturalis Biodiversity Center, gevestigd te Leiden, wordt sinds 1995 bestuurd volgens het 'raad-van- toezicht-model' waarbij het bestuur is belegd bij de algemeen directeur. Hieronder geven we aan hoe Naturalis in 2020 voldoet aan de principes en aanbevelingen van de Governance Code Cultuur (hierna: de Code).

Principe 1: De organisatie realiseert haar maatschappelijke doelstelling door culturele waarde te creëren, over te dragen en/of te bewaren

- Naturalis is een stichting die de materiële getuigenissen van de mens en zijn omgeving verwerft, behoudt, wetenschappelijk onderzoekt, presenteert en hierover informeert voor doeleinden van studie, educatie en genoegen.
- Naturalis verwerft en verspreidt kennis over en inzicht in de natuurlijke diversiteit op aarde in heden en verleden, de ontwikkeling van de aarde als natuurlijk systeem en de plaats van de mens daarin.
- Naturalis werkt aan het realiseren van een wereld waarin biodiversiteitsinformatie vrij en algemeen beschikbaar is voor de wetenschap en de samenleving ten behoeve van een duurzame toekomst.

Principe 2: De organisatie past de principes van de Governance Code Cultuur toe en licht toe hoe zij dat heeft gedaan ('pas toe én leg uit'). De organisatie volgt de aanbevelingen op en wijkt daar alleen gemotiveerd van af ('pas toe óf leg uit').

- Naturalis past de principes van de Code toe. In dit overzicht wordt toegelicht hoe dat wordt gedaan. De aanbevelingen worden toegepast, tenzij in dit overzicht anders wordt gemeld.

Principe 3: Bestuurders en toezichthouders zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstremgeling, vermijden ongewenste belangenverstremgeling en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met tegenstrijdige belangen

- De raad van toezicht vergewist zich van de onafhankelijkheid van zijn leden. Dit gebeurt in ieder geval bij (her)benoeming. Nevenfuncties van de leden van de raad van toezicht en de directie worden in het jaarverslag vermeld. De statuten en reglementen van de raad van toezicht en de directie bevatten bepalingen over hoe wordt omgegaan met (mogelijke) belangenverstremgeling. Naturalis verstrekt aan de leden van de raad van toezicht en de directie geen persoonlijke leningen, garanties e.d.
- Tegen fraude zijn verschillende maatregelen van kracht. Zie hiervoor de risicoparagraaf.
- Jaarlijks wordt in het MT en de RvT een overzicht geactualiseerd van relevante nevenfuncties van de leden, waarbij ook wordt gekeken naar het risico op belangenverstremgeling.

Principe 4: Bestuurders en toezichthouders zijn zich bewust van hun eigen rol en de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en handelen daarnaar.

- In de Statuten en Reglementen zijn de taken, verantwoordelijkheden en werkwijze van toezichthouders en bestuurders vastgelegd. In de jaarlijkse verantwoording rapporteren de raad en het bestuur hoe zij invulling hebben gegeven aan hun taken en verantwoordelijkheden.
- Er is frequent contact tussen de raad van toezicht en de algemeen directeur. De raad van toezicht hecht er ook aan om een goed contact te onderhouden met de organisatie. Tweemaal per jaar overlegt de raad met (een delegatie van) de ondernemingsraad. Binnen de raad van toezicht is één lid aangewezen om te fungeren als aanspreekpunt voor de ondernemingsraad.
- De governancestructuur wordt periodiek besproken.

Principe 5: Het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie.

- De algemeen directeur is belast met de algemene en dagelijkse leiding van de stichting. Hij is verantwoordelijk voor het functioneren en de resultaten van de organisatie en legt daarover verantwoording af aan de raad van toezicht.
- De algemeen directeur is de bestuurder die het overleg met de ondernemingsraad voert. Er zijn in principe elke drie weken overlegvergaderingen met de ondernemingsraad. Wanneer daartoe aanleiding is, wordt tussentijds overlegd.

Principe 6: Het bestuur gaat zorgvuldig en verantwoord om met de mensen en de middelen van de organisatie.

- Zorgvuldig werkgeverschap is leidend. Dit is vastgelegd in het personeelsbeleid en het arbobeleid.
- Zorgvuldige omgang met middelen wordt geborgd door het hanteren van regels voor inkoop en aanbesteding en door een risicomodel dat periodiek wordt geactualiseerd en besproken met de auditcommissie en de raad van toezicht. In de jaarrekening wordt verslag gedaan van het systeem van risicobeheersing en controle.

Principe 7: De raad van toezicht voert zijn toezicht-houdende, adviserende en werkgeversrol op een professionele en onafhankelijke wijze uit.

- Leden van de raad van toezicht voldoen aan het profiel van de raad van toezicht waarin professionaliteit en onafhankelijkheid expliciet zijn benoemd.
- De voorzitter en een ander lid van de raad van toezicht (remuneratiecommissie) voeren jaarlijks een gesprek met de algemeen directeur over diens functioneren.
- De raad van toezicht heeft een auditcommissie. Deze heeft tot taak de besluitvorming van de raad van toezicht ten aanzien van (het toezicht op) het financiële en het risicobeleid voor te bereiden. De

raad als geheel is verantwoordelijk voor besluiten over genoemde beleidsterreinen.

- Er is een introductie / kennismaking voor nieuwe leden van de raad van toezicht in de vorm van een gesprek en een rondleiding.
- De raad brengt jaarlijks een werkbezoek aan de stichting, waarbij hij in gesprek gaat met diverse medewerkers van zoveel mogelijk verschillende sectoren en/of afdelingen.

Principe 8: De raad van toezicht is verantwoordelijk voor zijn samenstelling en waarborgt daarbij deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid.

- In het profiel van de raad van toezicht wordt aangegeven aan welke eisen leden van de raad moeten voldoen en welke kennis, deskundigheid en ervaring in de raad vertegenwoordigd moeten zijn. De raad streeft naar een goede balans tussen leeftijd, geslacht, nationaliteit, ervaring en culturele achtergrond van de individuele leden van de raad.
- In zijn profielschets heeft de raad van toezicht beschreven welke eisen worden gesteld aan de samenstelling van de raad, zodat hij zijn werk naar behoren kan doen. Aan de leden worden algemene eisen gesteld waaraan alle leden moeten voldoen. Daarnaast zijn er specifieke eisen op het gebied van kennis en deskundigheid die aan de individuele leden worden gesteld. De leden kwalificeren zich al of niet voor combinaties van deskundigheidsgebieden. De raad werkt met een toegevoegd secretaris.
- Herbenoemingen van leden zijn geen automatisme. Bij iedere herbenoeming wordt een afweging gemaakt, mede op basis van de profielschets.

3.7.2 Code Culturele Diversiteit en Inclusie

Naturalis werkt vanuit de visie dat biodiversiteit een voorwaarde vormt voor ons (voort)bestaan als mens. Niet voor niets spreken we in dit verband vaak over de *rijkdom* van de natuur. Wij zien de mens als onderdeel van de biodiversiteit en bestuderen ook onder meer het effect van de mens op de biodiversiteit. Deze basisuitgangspunten zijn

impliciet bepalend voor onze visie op culturele diversiteit en inclusie. Iedereen moet zich welkom kunnen voelen bij Naturalis, of je er nu werkt, als bezoeker komt of met ons samenwerkt. We hebben op basis van onze visie doelstellingen bepaald en werken aan het behalen daarvan.

Naturalis is deelnemer aan het programma Samen inclusief (www.vsc-netwerk.nl/vsc-projecten/samen-inclusief) van de Vereniging van science centra. De vereniging biedt in dit programma haar leden de informatie en ondersteuning die zij nodig hebben om op het gebied van diversiteit en inclusie duurzaam beleid op te stellen en dit beleid concreet structureel in de praktijk te brengen.

Vanuit de gedachte dat inclusiviteit het beste kan worden bereikt als de organisatie zich daarvan in de breedte bewust van is en er naar handelt, is de werkgroep *Naturalis Inclusief* gevormd waarin ongeveer 25 zeer gemotiveerde medewerkers aan de slag zijn gegaan. De groep zal werken aan bewustwording en gaat zowel activiteiten uitvoeren op het gebied van personeel en publiek/programma, als adviezen geven aan het MT.

Bij de ontwikkeling van het nieuwe museum is toegankelijkheid voor publieksgroepen een belangrijk aandachtspunt geweest. Ook is het concept van het nieuwe museum nadrukkelijker gericht op een breder en minder hoog opgeleid publiek. Het voornemen om deze doelstellingen in 2020 te evalueren is niet uitgevoerd in verband met corona. In het verslagjaar is wel het educatieve programma 'Natuur om de hoek' en de culturele variant met succes uitgevoerd. Zie elders in dit verslag voor een uitgebreidere beschrijving.

Naast de vorming van de hierboven genoemde werkgroep, was een belangrijk initiatief de interne opvoering van het stuk '#MeToo Academy: The Learning Curve' door Theatergroep 'Het Acteursgenootschap'. Het toneelstuk adresseert grensoverschrijdend gedrag en machtsrelaties in de academische wereld en bracht op een succesvolle manier een open discussie op gang over voorvallen van (seksuele) intimidatie, discriminatie, en pestering in de Sector Onderzoek en Onderwijs.

3.7.3 Fair Practice Code

Naturalis geeft invulling aan het werkgever- en opdrachtgeverschap conform de waarden van de Fair Practice Code. De stichting hanteert de Museum cao en past deze toe. Wij hanteren de wettelijke aanbestedingsregels en bij opdrachtverlening worden altijd heldere en eerlijke contracten afgesloten, waarbij expliciete afspraken worden gemaakt over eigenaarschap, bronvermelding en rechtenafracht. Wij hanteren per aard van het werk altijd een passende arbeidsrelatie. De inzet van flexibele arbeidsrelaties is beperkt. Inzet van vrijwilligers is een welkome aanvulling op de personele capaciteit welke niet wordt ingezet ter vervanging van betaald werk. Naturalis investeert in ontwikkeling van werkenden, ook indien deze een tijdelijke aanstelling hebben en/of onbetaald zijn, zoals bijvoorbeeld PhD's.

3.7.4 Bezoldiging / WNT

Het beloningsmaximum conform de WNT-norm voor 2020 is € 201.000. Het salaris van de bestuurder, noch dat van enig andere medewerker van de stichting, overstijgt de WNT-norm. Zie voor een toelichting op de bezoldiging van de bestuurder en toezichthouders de exploitatiepost 24.

3.8. Risicomanagement

De stichting dient een algemeen belang, wordt merendeels met publiek geld gefinancierd en heeft een wettelijke taak. Tegelijk wordt verwacht dat we ondernemend zijn, met het doel om a) de publieke investering maximaal te laten renderen en b) voldoende inkomsten te verwerven om onze doelstellingen te kunnen realiseren. Wij maken dan ook een bewuste afweging tussen de (publieke en commerciële) doelstellingen en de risico's die we bereid zijn te nemen om de doelstellingen te bereiken. Dit continue proces hebben we verankerd in ons risicomanagementbeleid.

Uitgangspunten van het risicomanagementbeleid:

- het afwegen van risico's is structureel onderdeel van de planning- en controlcyclus;

- we hebben systemen van risicobeheersing en interne controle ingericht. Deze dienen om significante risico's te identificeren, realisatie van doelstellingen te bewaken en naleving van wet- en regelgeving te waarborgen;
- directie en management zijn verantwoordelijk voor de systemen van risicobeheersing en interne controle en de werking ervan;
- de algemeen directeur is eindverantwoordelijk voor de risicobereidheid: het bepalen van wat acceptabel is bij de (mate van de) risico's die genomen worden.

3.8.1 Risicoacceptatie

De risicoacceptatie verschilt per doelstelling en risicocategorie. De risicogrenzen zijn vastgelegd in verschillende beleidsdocumenten en handboeken.

Risicocategorie	Risicobereidheid	Toelichting
Strategisch	Gematigd	Strategische risico's worden zorgvuldig afgewogen. We zoeken steeds de balans tussen onze maatschappelijke functie (lage risico-acceptatie) en onze commerciële ambities (hogere risico-acceptatie).
Operationeel	Laag	Onze kerntaak is gericht op het behouden en beheren van de rijkscollectie van natuurlijke historie als bron van informatie over biodiversiteit voor onderzoek, educatie en presentatie. Continuïteit is daarmee inherent aan onze doelstelling. Risico's die de continuïteit in gevaar kunnen brengen willen we zoveel mogelijk inperken. Op gebied van veiligheid en beveiliging van museumbezoekers, werknemers en gasten willen we risico's zoveel mogelijk vermijden. Hetzelfde geldt ten aanzien van de collectie.
Financieel	Zeer laag	Als het gaat om financiële risico's staan wij voor een stabiel beleid met minimale en beheersbare risico's teneinde een solide financiële positie te waarborgen en te allen tijde correcte besteding van publiek geld te kunnen verantwoorden.
Compliance	Nul	Op het gebied van compliance met wet- en regelgeving hanteren wij geen tolerantie en streven we naar volledige compliance. We hebben daarbij speciale aandacht voor wet- en regelgeving op het gebied van veiligheid en beveiliging, milieu, aanbestedingen en privacy/informatiebeveiliging.

3.8.2 Beheersing- en controlesysteem

Risicomanagement is een vast onderdeel van onze financiële en operationele planning- en control-cyclus en is opgenomen in ons strategisch (vierjaarlijks) en tactisch (jaarlijks) planningsproces. In dit verband wordt jaarlijks (jaarverslag), per kwartaal (managementrapportage) en dagelijks (budgetoverzichten) gerapporteerd op verschillende niveaus in de organisatie.

Verantwoordelijkheden

De algemeen directeur is verantwoordelijk voor de interne risicobeheersing. De raad van toezicht, in het bijzonder de auditcommissie, houdt daarop toezicht en betreft daarbij het oordeel van de externe accountant.

Extern vindt toezicht en monitoring plaats door de Inspectie overheidsinformatie en erfgoed, door het Ministerie van OCW, door de Raad voor Cultuur, middels een visitatie conform op bovenstaande zijn we van oordeel dat de systemen van risicobeheersing en interne controle een redelijke mate van zekerheid geven over de financiële verslagleggingsrisico's en dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden het Standaard Evaluatie Protocol (SEP) van de KNAW en door de Belastingdienst via Horizontaal Toezicht. Gelet op bovenstaande zijn we van oordeel dat de systemen van risicobeheersing en interne controle een redelijke mate van zekerheid geven over de financiële verslagleggingsrisico's en dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat.

3.8.3 Belangrijkste risico's

Strategische risico's

1. Verandering in de bezoekaantallen, tegenvallende inkomsten

Onverwachte veranderingen in bezoekaantallen kunnen leiden tot tekort of overschot aan capaciteit en aan directe inkomsten. Ook kan het invloed hebben op de afspraken met het Ministerie van OCW en zo ook op de structurele subsidie. Verder heeft het risico invloed op relaties met sponsors en fondsen. Structurele bijdragen uit private middelen zijn voornamelijk afkomstig uit de goede doelen loterijen. Deze inkomsten hebben een aanmerkelijk aandeel in de directe inkomsten. Projectsubsidies, met name voor onderzoeksprojecten, vormen een toenemende component van de eigen inkomsten. Deze kunnen fluctueren per jaar.

Beheersmaatregelen

We onderhouden intensief contact met de relevante stakeholders, met name OCW, fondsen en sponsors. Op basis van jarenlange ervaring worden bezoekaantallen aan de hand van scenario's ingeschat. De organisatie van de publieksbegeleiding en educatie is ingericht om mee te kunnen bewegen met afname of groei van aantallen. We begroten terughoudend, bij voorkeur op basis van ervaringscijfers. Eventueel grijpen we - na analyse - in door: intensiveren van de (marketing)inspanning om de resultaten te verbeteren en/of te besparen op de kosten. In geval de inkomsten structureel achterblijven, kan de keuze ook zijn om een activiteit te beëindigen. Projecten die afhankelijk zijn van externe subsidies gaan alleen door wanneer de subsidie is toegekend. De liquiditeit van de projectsubsidies wordt niet aangesproken voor andere doeleinden. Control van projecten is verzwaard.

2. Politiek

De afhankelijkheid van de subsidie van de rijksoverheid is groot. Politieke besluitvorming brengt risico's met zich mee t.a.v. uit te voeren taken, te behalen resultaten en hoogte van en voorwaarden voor subsidie. Ook is er een - gebleken - groot risico voor het niet compenseren van de subsidie voor de loon- en prijsontwikkeling.

Beheersmaatregelen

Participatie in overlegorganen / discussies. In contact blijven met stakeholders. Monitoren van (politieke) besluitvormingstrajecten en ontwikkelingen op wetgevingsgebied. Gebruik maken van bezwaarprocedures. Beleidsbeïnvloeding bij de minister, departement en parlement, ook via de Museumvereniging.

3. ICT infrastructuur en informatie

IT-systemen en -applicaties zijn in groeiende mate een strategische asset. Achterblijvende doorontwikkeling, storingen in of uitval van bedrijfskritische IT-systemen kan onze bedrijfsvoering en onze reputatie negatief beïnvloeden. Dit geldt in toenemende mate ook voor ongeoorloofde toegang, ransomware en andere cyberaanvallen. De impact van het risico neemt toe naarmate we onze ambitie om onze digitale capaciteiten uit te breiden, gaan uitvoeren.

Beheersmaatregelen

We hanteren 2-factor authentication en Mobile Device Management. De kantoorapplicaties zijn in Google Workspace for Education ondergebracht. Het grootste deel van de kerninfrastructuur is alleen toegankelijk in onze gebouwen. Er zijn regelmatig terugkerende bewustwordingscampagnes voor medewerkers, studenten en gasten. Bestaande en nieuwe systemen worden continu getoetst aan de security baseline. De security baseline zelf stellen we bij op basis van de nieuwe mogelijkheden en nieuwe inzichten. Het monitoring systeem breiden we uit om proactief de continuïteit en beveiliging van de systemen te kunnen waarborgen. Beheersbaarheid van de infrastructuur wordt geborgd door IT Control Framework op basis van COBIT.

4. Samenwerking

In de strategie is de versterking van de (inter)nationale positie van Naturalis een belangrijke doelstelling. Er wordt gewerkt aan het vergaand (digitaal) afstemmen en integreren van collectiebeheer en collectie-informatie en het beschikbaar stellen daarvan voor (onderzoeks) doeleinden. Ook wordt ingezet op afspraken met buitenlandse overheden en onderzoeksinstituten. De betrokken groep van instellingen is sterk geëngageerd, maar de instellingen zijn wel in hoge mate afhankelijk van diverse rijksoverheden of private fondsen.

Beheersmaatregelen

Nationale en internationale inzet op beleidsbeïnvloeding bij instellingen en overheden, ook door te sturen op inzet van competente lokale partijen.
Versterking capaciteit programmamanagement.
Bijstellen ambities indien nodig.

5. Projecten

Gelijktijdige uitvoering van verschillende grote projecten (ICT, onderzoeksprojecten, ARISE, DiSSCo) en een groeiende projectenportefeuille hebben het risico op vertragingen en budgetoverschrijdingen als gevolg van in- en externe oorzaken. Ook zijn er onderlinge afhankelijkheden, met risico op doorwerking van problemen van het ene project op het andere.

Beheersmaatregelen

Gespecialiseerd ICT-projectbureau intern.
Toepassing gestandaardiseerde methode.
Projecten worden periodiek besproken met projectleider/ controller projecten en de controller.
In de kwartaalrapportage worden grote projecten behandeld.
Verbeterde projectbeheersing door inzet gespecialiseerde controller projecten, betere begeleiding vanaf initiatiefase van een project en gebruik van controleprotocol. Investering in kennis bij interne projectleiders.

6. Positionering

De positionering van Naturalis als kennisinstituut is van belang voor het slagen van de strategie. Risico's op te lage bekendheid en een verkeerd imago belemmeren de ontwikkeling van zowel het onderzoek, als van het museum. Actuele maatschappelijke thema's als klimaatverandering en koloniaal erfgoed vragen om een heldere stellingname.

Beheersmaatregelen

Actieve positionering van het onderzoek van Naturalis door middel van programma wetenschapscommunicatie, verbeterde deelname aan relevante gremia.
Corporate communicatie. Structureel onderzoek naar imago en monitoring van vermeldingen in de media.

Operationele risico's

Operationele risico's betreffen de assets, human resources, ICT en leveranciers.

In het algemeen worden deze risico's beheerst door middel van verzekeringen, kredietwaardigheidschecks, inspectie door de Inspectie overheidsinformatie en erfgoed en toepassing van het COBIT framework ICT.

7. Veiligheid en beveiliging, fraude

Er zijn veel zaken die risico opleveren voor de gezondheid van medewerkers, bezoekers en omwonenden. Naast algemene risico's op bijvoorbeeld brand, overstrooming en instorting, gelden bij het werken in en met of bezoeken van tentoonstellingen, collectiemateriaal en onderzoekslaboratoria specifieke risico's.
In het bijzonder voor de collectie, maar ook de overige spullen geldt een risico op ontvreemding.
En er is een risico op fraude.

Beheersmaatregelen

Arbo-systematiek veiligheidszorg.
Trainingen en oefeningen.
Noodplannen en -procedures.
Veiligheidsscans.
Verzekeringen.
Veiligheidsvoorzieningen.
Adequate administratieve organisatie en interne beheersing voor de bedrijfsprocessen.

8. Personeel

Leiderschap & Sturing: risico dat het bestuur onvoldoende voor zijn taak is toegerust. Hetzelfde risico geldt voor het management van sectoren en afdelingen.
Competenties: risico dat de medewerkers niet over de passende kennis en/of vaardigheden beschikken.
Cultuur: risico dat de medewerkers zich niet houden aan algemeen geldende ethische normen en/of de doelstellingen van de organisatie.

Beheersmaatregelen

Raad van toezicht.
Medezeggenschap.
Klachten- en vertrouwenspersoonregeling.
Performance management cyclus.
Functiebeschrijving en -waardering.
Managementontwikkeling.
Medewerkers tevredenheidsonderzoek; risico-inventarisatie en -evaluatie.
Ethische codes ICOM en VSNU.
Werkhervattingskas om de kosten van het risico van langdurig zieke medewerkers te mitigeren.

Financiële risico's

Naturalis heeft te maken met marktrisico, prijsrisico en liquiditeitsrisico.

Beheersmaatregelen

Er wordt een weerstandsvermogen aangehouden met een omvang van 1 jaar bezoekersinkomsten. Deze bestaan uit de entree inkomsten, brutomarge van de winkelinkomsten en de brutomarge van de pacht van de horeca.
Ook is het in het geval van tegenvallers mogelijk om beoogde investeringen te temporiseren, waardoor liquiditeit wordt vrijgespeeld.

Risico's ten aanzien van wet- en regelgeving (compliance) en integriteit

Wetgeving die het beheersingskader vormt, betreft voornamelijk Nederlands recht - met daarbinnen specifieke wetgeving bv. aangaande de rijkscollectie en fiscaal recht -, maar ook internationale verdragen (bv. CITES, Nagoya protocol, Wet natuurbescherming, Wet op de dierproeven, Algemene verordening gegevensbescherming) en wetgeving in landen waar Naturalis actief is met wetenschappelijk onderzoek. Het niet voldoen aan de wet- en regelgeving kan schadelijk zijn voor de reputatie en negatieve operationele of financiële gevolgen hebben. Hierbij specifiek aandacht voor aanbestedingen, veiligheid/beveiliging en privacy/informatiebeveiliging.
Een gebrek aan integriteit en verantwoord zakelijk gedrag kan schadelijk zijn voor onze reputatie en leiden tot schending van wet- en regelgeving.

Beheersmaatregelen

Juridisch risicobeheer is centraal belegd bij de directiesecretaris.
Managementsystemen en rapportagestructuren.
Reeks aan fiscale maatregelen, met als belangrijkste het Tax Control Framework. In het TCF zijn tevens alle afspraken met de Belastingdienst opgenomen.

Hanteren van de gedragscodes Governance Code Cultuur, de ICOM Code of Ethics en de Nederlandse gedragscode wetenschapsbeoefening.
Privacybeleid, privacyteam en beheersing gegevensregistratie.
Tegen fraude zijn de volgende maatregelen van kracht:

- administratieve organisatie (scheiding beschikkende, bewarende, registrerende, uitvoerende en controlerende functies);
- realtime rapportages waaronder een spendanalyse;
- meerjarenkasstroomoverzicht;
- treasury statuut;
- frauderapportage;
- geaudit factuurfiatteesysteem;
- controle projecten;
- voor bancaire transacties zijn altijd twee handtekeningen noodzakelijk.

3.8.4 Gevoeligheidsanalyse

Risico	Waarde	Resultaat	Verandering	Effect	Impact op	Aannames
1, 6, 7	Aantal bezoekers	350.000	+/- 1%	€ 33.250	resultaat	Gemiddelde totale inkomsten per bezoeker van afgerond € 9,50 bij gelijkblijvende kosten. Het beoogd aantal bezoeker voor een regulier jaar.
3, 5, 7	Bedrijfslasten	€ 39,7 mln.	+/- 1%	€ 397.000	resultaat	Totale gerealiseerde bedrijfslasten voor 2020 inclusief de rente lasten.
4, 8	Project funding	€ 4,5 mln.	+/- 1%	€ 45.000	omzet	Het aandeel van Naturalis in extern gesubsidieerde (onderzoeks)projecten 2020.
1, 2	Subsidie Ministerie OCW/EK BIS	€ 9,1 mln.	+/- 1%	€ 91.000	resultaat	Subsidiepeil 2020, exclusief de aanvullende subsidie inzake COVID-19.
1, 2	Subsidie Ministerie OCW/EK EW	€ 9,9 mln.	+/- 1%	€ 99.000	resultaat	Subsidiepeil 2020, exclusief vrijval uit de niet bestede huisvestingssubsidie.
1, 2	Subsidie Ministerie OCW/EK EW	€ 3,3 mln.	+/- 1%	€ 33.000	resultaat	Subsidiepeil 2020, betreft de subsidie voor de collectiefunctie.
1, 2	Subsidie Ministerie OCW/OWB	€ 6,5 mln.	+/- 1%	€ 65.000	resultaat	Subsidiepeil 2020.
1	Reguliere schenking BankGiro Loterij	€ 300.000	wegvallen	€ 300.000	resultaat	De huidige overeenkomst loopt tot en met 2025.
1	Verkoop loten BankGiro Loterij	€ 433.000	+/- 1%	€ 4.330	resultaat	Inkomsten uit de verkoop loten in 2020.

3.8.5 Risicomanagement in 2020

Corona

Naturalis beschikte niet over draaiboeken die toepasbaar waren op de gevolgen van de coronacrisis. Vanaf de eerste lockdown heeft het MT wekelijks overlegd, en zo nodig vaker, om de stand van zaken te bespreken en besluiten te nemen over te nemen maatregelen. Binnen de sectoren vond dagelijks overleg plaats. Onder leiding van het Hoofd P&O is een werkgroep gevormd om de werkomgeving aan te passen, beschermingsmiddelen te kopen en protocollen op te stellen. Het bestaande overleg van de sector Publiek en Markt (P&M) is opgeschaald om de maatregelen voor het publieksmuseum in te voeren. Er is structureel

contact onderhouden met OCW en de branchevereniging. Geregeld, en in elk geval na elke persconferentie van de regering of verandering in de regels, is er een bericht gestuurd aan alle medewerkers, met daarbij Q&A's. Op het intranet werd een portal ingericht waar iedereen de besluiten kon terugvinden en kon nalezen. Schema's zijn opgezet om de aanwezigheid van medewerkers te monitoren. Toen de lockdown werd versoepeld is het gehele museum geanalyseerd, is er een nieuwe looproute uitgezet, zijn alle risicovolle situaties aangepast en verwijderd, zijn beschermingsmiddelen voor de medewerkers aangeschaft, zijn nieuwe informatie-materialen ontwikkeld, zoals een oriëntatiekaart, zijn de routes aangegeven op

borden en vloeren, is extra schoonmaak ingezet en zijn controlemiddelen ontwikkeld om ervoor te zorgen dat er nooit teveel mensen in een ruimte aanwezig zouden zijn.

Het online werken is bij Naturalis al enkele jaren staande praktijk. De overgang naar thuiswerken was daarom niet zo groot voor de processen die niet afhankelijk zijn van faciliteiten in het gebouw. Het meeste administratieve en onderzoekswerk kon daardoor worden voortgezet.

In het voorjaar is op basis van meerdere doorgerekende scenario's de begroting voor het lopende boekjaar herzien. Het financiële risico van het wegvallen van de inkomsten uit de bezoekersstroom is onderdeel van de staande risicobeheersing. Daarvoor waren er voldoende financiële buffers. Ook is onmiddellijk gebruikgemaakt van de door de overheid getroffen maatregelen om de economie te steunen. Over het afgelopen boekjaar heeft de extra steun voor de culturele sector de stichting voldoende soelaas geboden om de kosten te dekken.

Andere risico's

In verband met gestegen kosten en opgelopen vertraging bij de nieuwbouw/renovatie, loopt nog een claim van een aannemer. Gezien de omvang hiervan en de inhoudelijk-juridische aspecten vormt deze claim een beperkt risico.

Het uitblijven van structurele jaarlijkse compensatie bij de OCW OWB-subsidie voor de ontwikkeling van loon- en materiële kosten vormt een groeiend risico voor de stichting. Hierdoor wordt het instituut gedwongen vacatures open te laten. Bovendien brengt het risico met zich mee dat het onderzoek wordt toegespitst op meer subsidiabele gebieden, waardoor de taxonomische capaciteit in de toekomst kan worden ondermijnd. De directe financiering door het ministerie van OCW bestaat uit subsidies en niet uit structurele 'eerste geldstroom', wat Naturalis kwetsbaar maakt. Dit is ook geconstateerd door de externe evaluatiecommissie. De commissie dringt er bij Naturalis op aan

om met het ministerie te onderhandelen over een zekerdere financieringsregeling.

3.8.6 Gebeurtenissen na balansdatum

De stichting heeft ook in het boekjaar 2021 te kampen met de gevolgen van het coronavirus. Als gevolg van de verplichte sluiting van het museum en andere maatregelen, zoals de sluiting van scholen, heeft Naturalis te maken met een forse omzetsdaling. De directie heeft deze situatie onderkend en heeft maatregelen genomen om deze situatie het hoofd te bieden. In de exploitatiebegroting voor 2021 is hiermee rekening gehouden. Daarnaast heeft het Ministerie van OCW een aanvullende subsidie van € 1.459.000 voor het eerste half jaar 2021 toegekend (brief met kenmerk 197722/25989441). Hiervan is € 100.300 ten behoeve van het SieboldHuis.

De genoemde maatregelen zijn voor het bestuur reden om te vertrouwen op duurzame voortzetting van de ondernemingsactiviteiten. Derhalve is de jaarrekening opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling.

3.8.7 Directieverklaring

De directie verklaart dat, voor zover bekend:

- de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de activa, de passiva, de financiële positie en de resultaten van Naturalis;
- het jaarverslag een getrouw beeld geeft van de toestand op balansdatum en de gang van zaken gedurende het boekjaar;
- in het jaarverslag de voornaamste risico's waarmee Naturalis wordt geconfronteerd, zijn beschreven.

Leiden, 23 maart 2021

Edwin van Huis
Algemeen directeur

4. Fiscale positie

Berekening belastbaar bedrag voor de vennootschapsbelasting

		2020
	€	€
Exploitatieresultaat voor belasting		1.546.749
Commercieel-fiscale verschillen:		
- Fiscaal hogere afschrijvingen	(194.725)	
- Fiscaal niet-aftrekbaar deel van de kosten	64.129	
- Fiscaal vrijgestelde winstbestanddelen	(26.121)	
Totaal commercieel-fiscale verschillen		(156.717)
Belastbaar bedrag		1.390.032

Het belastbare bedrag over 2020 wordt verrekend met het verrekenbare verlies uit 2019.

Verrekenbare verliezen

	Verrekenbaar	Verrekend in boekjaar	Resterend
	€	€	€
Verrekenbaar verlies 2019	6.117.240	(1.390.032)	4.727.208
Totaal verrekenbare verliezen	6.117.240	(1.390.032)	4.727.208

Het verlies over 2019 kan tot en met 2025 voorwaarts worden verrekend.

Fiscale bestedingsreserve

	2020	2019
	€	€
Stand begin boekjaar	-	1.509.572
Correctie voorgaand boekjaar	-	(7.867)
Mutatie boekjaar	-	(1.501.705)
Stand einde boekjaar	-	-

Gedurende de looptijd van de vaststellingsovereenkomst met de Belastingdienst (2017 tot en met 2026) is het toegestaan om met positieve fiscale resultaten een fiscale bestedingsreserve te vormen. Voor de verrekenbare verliezen wordt geen latente belastingvordering opgenomen aangezien het niet waarschijnlijk is dat in de toekomst voldoende fiscale winst wordt gerealiseerd om dit te compenseren.

Tot en met het boekjaar 2018 is een definitieve aanslag vennootschapsbelasting opgelegd.

5. Begroting 2021

BATEN	Begroting
	€
Eigen inkomsten:	
17. Publieksinkomsten	2.434.000
18. Sponsorinkomsten	100.000
19. Overige directe inkomsten	547.000
20. Indirecte opbrengsten	221.000
21. Bijdragen uit private middelen	947.500
Totaal eigen inkomsten	4.249.500
22. Subsidie OCW:	
- Regeling specifiek cultuurbeleid	10.800.000
- Erfgoedwet onderdeel huisvesting	10.183.000
- Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	3.291.000
- Kaderregeling exploitatiesubsidie onderzoek en wetenschap	7.079.000
23. Incidentele publieke subsidies	2.772.500
Totaal subsidies	34.125.500
Totaal baten	38.375.000
LASTEN	
24. Personeelslasten	17.769.000
25. Huisvestingslasten	5.140.000
26. Afschrijvingen	5.122.000
27. Aankopen	5.000
28. Overige lasten	10.200.000
Totaal lasten	38.236.000
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	139.000
29. Saldo rentebaten/-lasten	(685.000)
Exploitatieresultaat	(546.000)
Vrijval uit Bestemmingsreserve inzake MVA vaste presentatie	550.000
Exploitatieresultaat (na specifieke bestemming)	4.000

6. Jaarrekening

6.1. Balans (na resultaatverwerking)

ACTIVA	2020	2019
	€	€
1. Immateriële vaste activa	-	-
2. Materiële vaste activa	98.293.166	101.971.599
3. Financiële vaste activa	-	-
Totaal vaste activa	98.293.166	101.971.599
4. Voorraden	219.733	337.942
5. Vorderingen	1.123.222	2.506.299
6. Liquide middelen	14.087.032	6.390.694
Totaal vlottende activa	15.429.987	9.234.935
Totaal activa	113.723.153	111.206.534
PASSIVA		
7. Algemene reserve	5.218.577	4.420.971
8. Bestemmingsreserve	8.931.750	7.888.164
9. Bestemmingsfonds OCW/EK	-	-
10. Egalisatiereserve OCW/OWB	-	-
Totaal eigen vermogen	14.150.327	12.309.135
11. Voorzieningen	1.019.446	295.411
12. Langlopende schulden	72.503.310	74.845.333
Totaal langlopende schulden	72.503.310	74.845.333
13. Schulden aan leveranciers	981.573	3.518.192
14. Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.031.409	1.310.683
15. Overige schulden	12.933.774	13.173.925
16. Overlopende passiva	11.103.314	5.753.855
Totaal vlottende passiva	26.050.070	23.756.655
Totaal passiva	113.723.153	111.206.534

6.2. Categoriele exploitatierekening

BATEN	2020 Realisatie €	2020 Begroting €	2019 Realisatie €
Eigen inkomsten:			
17. Publieksinkomsten	3.540.142	3.400.000	3.202.336
18. Sponsorinkomsten	51.000	65.000	15.000
19. Overige directe inkomsten	522.004	437.000	652.473
20. Indirecte opbrengsten	1.139.183	251.000	928.177
21. Bijdragen uit private middelen	2.197.046	924.500	3.211.082
Totaal eigen inkomsten	7.449.375	5.077.500	8.009.068
22. Subsidie OCW:			
- Regeling specifiek cultuurbeleid	11.311.513	11.242.264	8.823.656
- Erfgoedwet onderdeel huisvesting	9.691.517	10.143.000	9.446.161
- Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	3.261.522	3.227.000	3.164.873
- Kaderregeling exploitatiesubsidie onderzoek en wetenschap	6.513.000	6.265.000	6.265.000
23. Incidentele publieke subsidies	3.053.602	2.774.500	3.825.875
Totaal subsidies	33.831.154	33.651.764	31.525.565
Totaal baten	41.280.529	38.729.264	39.534.633
LASTEN			
24. Personeelslasten	16.817.027	17.648.985	16.408.325
25. Huisvestingslasten	3.661.460	5.185.400	6.029.521
26. Afschrijvingen	5.856.876	5.042.400	3.076.899
27. Aankopen	11.600	5.000	88.930
28. Overige lasten	12.691.987	10.141.841	20.973.303
Totaal lasten	39.038.950	38.023.626	46.576.978
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	2.241.579	705.638	(7.042.345)
29. Saldo rentebaten/-lasten	(694.830)	(700.000)	(708.329)
Exploitatieresultaat	1.546.749	5.638	(7.750.674)

Voor de verdeling van het positieve exploitatieresultaat over 2020 wordt verwezen naar paragraaf 7.2. Resultaatbestemming.

6.3. Categoriele exploitatierekening en functionele exploitatierekening

alle bedragen in €					
categoriaal →	functioneel →	Totaal	Publieks-activiteiten	Collectie-beheer	Algemeen beheer
		BATEN			
	17. Publieksinkomsten				
	- Entree opbrengsten	2.927.259	2.927.259	-	-
	- Overige publieksinkomsten	612.883	612.883	-	-
	Totaal publieksinkomsten	3.540.142	3.540.142	-	-
	18. Sponsorinkomsten	51.000	51.000	-	-
	19. Overige directe inkomsten	522.004	383.088	135.237	3.679
	20. Indirecte opbrengsten	1.139.183	471.790	135.323	532.070
	21. Bijdragen uit private middelen:				
	- Goede doelenloterijen	732.829	732.829	-	-
	- Particulieren	24.461	24.461	-	-
	- Bedrijven	1.760	1.660	100	-
	- Private fondsen	1.437.996	488.705	438.202	511.089
	Totaal bijdragen uit private middelen	2.197.046	1.247.655	438.302	511.089
	Totaal eigen inkomsten	7.449.375	5.693.675	708.862	1.046.838
	22. Subsidie OCW:				
	- Regeling specifiek cultuurbeleid	11.311.513	11.311.513	-	-
	- Erfgoedwet onderdeel huisvesting	9.691.517	178.842	5.105.892	4.406.783
	- Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	3.261.522	-	3.261.522	-
	- Kaderregeling exploitatiesubsidie onderzoek en wetenschap	6.513.000	-	6.513.000	-
	Totaal structurele subsidie OCW	30.777.552	11.490.355	14.880.414	4.406.783
	23. Incidentele publieke subsidies	3.053.602	109.289	1.078.052	1.866.261
	Totaal subsidies	33.831.154	11.599.644	15.958.466	6.273.044
	Totaal baten	41.280.529	17.293.319	16.667.328	7.319.882
	LASTEN				
	24. Personeelslasten	16.817.027	4.618.504	8.994.877	3.203.646
	25. Huisvestingslasten	3.661.460	67.567	1.929.008	1.664.885
	26. Afschrijvingen	5.856.876	658.732	54.163	5.143.981
	27. Aankopen	11.600	-	11.600	-
	28. Overige lasten	12.691.987	2.363.919	4.014.429	6.313.639
	Totaal lasten	39.038.950	7.708.722	15.004.077	16.326.151
	Saldo uit gewone bedrijfsvoering	2.241.579	9.584.597	1.663.251	(9.006.269)
	29. Saldo rentebaten/-lasten	(694.830)	-	-	(694.830)
	30. Toerekening Algemeen beheer	-	(3.560.391)	(6.140.708)	9.701.099
	Exploitatieresultaat	1.546.749	6.024.206	(4.477.457)	-
	Inzet OCW subsidie: BIS voor Collectiebeheer	-	(4.477.457)	4.477.457	-
	Exploitatieresultaat voor resultaatbestemming	1.546.749	1.546.749	-	-

6.4. Algemene toelichting

Oprichting

De Stichting Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis is statutair opgericht op 22 juni 1995 en gevestigd te Leiden. Op 31 december 2020 zijn de statuten voor het laatst gewijzigd. De stichting is bij de Kamer van Koophandel geregistreerd onder nummer 41169515.

Doelstelling en activiteiten

Conform artikel 3 tweede lid van de statuten heeft de stichting als doel 'a. het verwerven en verspreiden van kennis over en inzicht in de natuurlijke diversiteit op aarde in heden en verleden, de ontwikkeling van de aarde als natuurlijk systeem en de plaats van de mens daarin; b. het nationale knooppunt voor Global Biodiversity Infrastructure Facility (hierna: "GBIF") te zijn en zich als zodanig bezig te houden met het ondersteunen van de missie van GBIF, te weten het realiseren van een wereld waarin biodiversiteitsinformatie vrij en algemeen beschikbaar is voor de wetenschap en de samenleving ten behoeve van een duurzame toekomst.'

Indeling jaarrekening

De indeling van de jaarrekening is gebaseerd op het *Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2017-2020*, versie januari 2020, van het Ministerie van OCW, zoals gepubliceerd op de website www.cultuursubsidie.nl. De richtlijnen in dit handboek sluiten zoveel mogelijk aan op de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek, Boek 2, Titel 9 en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 640).

De verantwoording over de ontvangst en besteding van bijdragen uit hoofde van de *Kaderregeling exploitatiesubsidies onderzoek en wetenschap* en de *Kaderregeling subsidiëring projecten ten behoeve van onderzoek en wetenschap* is ingericht op basis van overleg met de directies Erfgoed & Kunsten en Onderzoek & Wetenschapsbeleid van het Ministerie

van OCW (zie EDOC#680864 d.d. 13-10-2014 en onze e-mail reactie daarop d.d. 28-11-2014). Deze indeling geldt met ingang van de jaarrekening 2014 en is afgestemd met beide beleidsdirecties.

Collectie

Het overgrote deel van de museale collectie is in eigendom van de Staat der Nederlanden en is daarom niet in de balans opgenomen. De collectie is niet verzekerd.

In de brief van 21 september 2016 (kenmerk: 1057338) heeft de minister de stichting in kennis gesteld van haar besluit om Naturalis vanaf 2017 te belasten met het beheer van de collectie als bedoeld in artikel 2.8 van de Erfgoedwet. Een klein deel van de collectie die Naturalis beheert is, in afwachting van opname in de rijkscollectie, in eigendom van de stichting. Hiertoe behoort materiaal dat is verzameld en nog op naam moet worden gebracht. Het fossiel van *T. rex*, dat in 2014 is verworven, is momenteel eigendom van de stichting. Dit geldt ook voor de aangekochte fossielen van *Triceratops* en een Afrikaanse olifant. Aangezien het de intentie is om deze objecten om niet over te dragen aan de Staat, zijn ze, net als de rest van de rijkscollectie, niet in de balans opgenomen.

Grondslagen voor consolidatie

Stichting Naturalis Biodiversity Center staat aan het hoofd van een groep waarvan tevens Stichting Japanmuseum SieboldHuis, gevestigd te Leiden deel uit maakt. Op grond van het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2017-2020, versie januari 2020, is het opstellen van een geconsolideerde jaarrekening niet vereist. Om die reden is geen geconsolideerde jaarrekening opgesteld.

Continuïteit

Ten aanzien van de continuïteit van de stichting wordt verwezen naar paragraaf 3.5 van het bestuursverslag.

Waarderingsgrondslagen

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De geformuleerde grondslagen hebben betrekking op de jaarrekening als geheel. De waardering en bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Voor zover niet anders is vermeld, zijn de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Omrekening van vreemde valuta's

Vorderingen, schulden en verplichtingen in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta's gedurende de verslagperiode worden in de jaarrekening verwerkt tegen de koers die geldt op de datum van de transactie. De uit de omrekening per balansdatum voortvloeiende koersverschillen worden opgenomen in de exploitatie.

Schattingswijziging

Met betrekking tot de voorziening groot onderhoud heeft een schattingswijziging plaatsgevonden. Het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) is herzien. De voorziening is op jaarbasis afgerond € 122.000 hoger dan de berekening op basis van het eerdere MJOP.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte toekomstige gebruiksduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Materiële vaste activa in ontwikkeling worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs en indien

van toepassing verminderd met bijzondere waardeverminderingen. De vervaardigingsprijs bestaat uit materiaalkosten, directe arbeidskosten en een toerekenbaar deel van de indirecte productiekosten.

Kosten voor periodiek groot onderhoud worden ten laste gebracht van het resultaat op het moment dat deze zich voordoen.

Vorraden

De voorraden zijn opgenomen tegen aanschafwaarde. Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardevermindering.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd op de nominale waarde onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. Voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

Algemene reserve

De algemene reserve is het gedeelte van het eigen vermogen waarover zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kan worden beschikt voor het doel waarvoor Naturalis is opgericht. Deze reserve wordt aangehouden om de continuïteit van de stichting op langere termijn te waarborgen.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn afgezonderde vermogensbestanddelen met door de directie bepaalde specifieke bestemming.

Bestemmingsfondsen

Bestemmingsfondsen zijn een deel van het Eigen Vermogen waaraan door derden een bepaalde bestedingsmogelijkheid is gegeven. De toerekening aan het bestemmingsfonds OCW/EK wordt bepaald op basis van de richtlijnen in het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen.

Egalisatiereserves

Egalisatiereserves zijn afgezonderde vermogensbestanddelen met door de directie bepaalde specifieke bestemming.

Voorzieningen

Tenzij anders vermeld, worden de overige voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen. De voorziening groot onderhoud is bepaald aan de hand van het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) en bestrijkt de periode 2021 tot en met 2050. In 2020 is het MJOP herzien en is een schattingswijziging van de voorziening groot onderhoud doorgevoerd.

Langlopende schulden

Langlopende schulden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Overlopende passiva

Conform de RJ 221 past Naturalis bij de verantwoording van haar (onderzoeks)projecten de percentage of completion methode toe. De kosten van de projecten lopen via het exploitatieresultaat, projectsubsidies lopen via het exploitatieresultaat voor zover hier kosten tegenover staan. Een verlies wordt genomen zodra dit duidelijk wordt middels het vormen van een voorziening. Een overwinst wordt geboekt in het boekjaar van afronding van het project.

Grondslagen voor de bepaling van het saldo baten en lasten

De subsidie is opgenomen op basis van de beschikingswijzigingen gedateerd 3 juni 2020, kenmerk 24561733, gedateerd 3 juni 2020, kenmerk 23933297 en gedateerd 18 juni 2020, kenmerk 24593652, van het Ministerie van OCW. Dit betreft de subsidie culturele basisinfrastructuur 2017-2020 (BIS) en de subsidie beheer van museale cultuurgoederen op grond van de Erfgoedwet. De subsidie van OCW/OWB is opgenomen op basis van het subsidiebesluit exploitatiesubsidie 2020 van 5 augustus 2020, kenmerk 126590. Hieraan liggen jaarplannen ten grondslag.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben, tenzij anders vermeld. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) heeft Naturalis zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT. Hierbij wordt verwezen naar de brief van het Ministerie van OCW van 9 december 2019 met kenmerk 2019-0000650973.

6.5. Toelichting balans

2. Materiële vaste activa

	2020	2019
	€	€
Gebouwen en terreinen	86.702.180	89.856.015
Tentoonstellingen	5.727.190	6.336.202
Inventaris	3.025.269	3.267.528
Laboratoriumapparatuur	146.107	156.061
Activa in ontwikkeling	2.692.420	2.355.793
	98.293.166	101.971.599

Mutatieoverzicht

	Gebouwen en terreinen	Tentoon- stellingen	Inventaris	Laboratorium- apparatuur	Activa in ontwikkeling	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Boekwaarde begin boekjaar	89.856.015	6.336.202	3.267.528	156.061	2.355.793	101.971.599
Investeringen	1.272.562	49.720	486.943	26.899	336.627	2.172.751
Aanschafwaarde desinvesteringen	(72.982)	-	(529.453)	-	-	(602.435)
Afschrijving desinvesteringen	72.982	-	517.835	-	-	590.817
Afschrijving	(3.529.948)	(658.732)	(717.584)	(36.853)	-	(4.943.117)
Bijzondere waardevermindering	(896.449)	-	-	-	-	(896.449)
Boekwaarde einde boekjaar	86.702.180	5.727.190	3.025.269	146.107	2.692.420	98.293.166
Aanschafwaarde	93.693.943	6.604.412	4.792.563	201.917	2.692.420	107.985.255
Cumulatieve afschrijving	(6.991.763)	(877.222)	(1.767.294)	(55.810)	-	(9.692.089)
Boekwaarde einde boekjaar	86.702.180	5.727.190	3.025.269	146.107	2.692.420	98.293.166

De post *Activa in ontwikkeling* bedraagt € 2.692.420 en omvat de voorbereidingskosten ten behoeve van de REXperience.

De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn als volgt:

Bedrijfsgebouwen	3,3%
Gebouwaanpassing	10%
Museumtuin	5%
Terreinen	0%
Collectiemeubilair	2,5%
Depots	10%
Laboratoriumapparatuur	20%
Kantoorinrichting	10%
Technische installaties	6,7% - 10%
Computerapparatuur	20%
Tentoonstellingen	10%
Transportmiddelen	20%

4. Voorraden

	2020	2019
	€	€
Voorraad museumwinkel	184.962	182.091
Overige voorraad	34.771	155.851
	219.733	337.942

5. Vorderingen

	2020	2019
	€	€
Overlopende activa	445.974	468.958
Overige vorderingen	417.350	1.179.748
Debiteuren	259.898	857.593
	1.123.222	2.506.299

Overlopende activa

	2020	2019
	€	€
SURFmarket B.V.	60.274	11.284
Ebsco Information Services B.V.	58.176	72.281
DEVENTit B.V.	34.021	34.968
Replicon Inc.	32.126	-
Vios Leiden B.V.	19.279	18.985
Falco Networks B.V.	17.716	-
Q42 B.V.	17.500	-
Raetsheren B.V.	16.871	6.277
Gemeente Leiden	15.741	20.363
NextNovate Holding B.V.	14.751	-
Ametek B.V.	13.956	-
Jeol Europe B.V.	13.410	-
Ovid Technologies B.V.	12.875	-
Embarcadero Technologies Europe Ltd.	13.361	-
Pensioenfonds Zorg & Welzijn	-	195.023
Vooruitbetaalde licenties en onderhoudscontracten (2019-2020)	-	179
Overlopende activa	105.917	109.598
	445.974	468.958

Overige vorderingen

	2020	2019
	€	€
Stichting Museumkaart	123.447	834.715
Museumprijs 2020	100.000	-
BankGiro Loterij	90.777	182.596
Boschgeest Beheer B.V.	16.189	-
KWR Water B.V.	16.189	-
Waternet	13.599	-
Waarborgen inzake huurcontracten	11.667	31.395
Agilent Technologies Netherlands B.V.	-	83.602
Ministerie van Defensie	-	12.293
Overige vorderingen	45.482	35.147
	417.350	1.179.748

Debiteuren

	2020	2019
	€	€
Debiteuren	264.898	862.593
Voorziening dubieuze debiteuren	(5.000)	(5.000)
	259.898	857.593

6. Liquide middelen

	2020	2019
	€	€
Rekening courant bij de Staat	13.498.102	5.155.544
ING Bank N.V.	506.227	-
Rabobank	32.784	578.526
Kas	22.328	67.037
Triodos Bank N.V.	21.245	-
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	3.001	3.098
Paypal	2.078	8.043
Gelden onderweg	1.267	53.595
ABN AMRO N.V.	-	524.851
	14.087.032	6.390.694

Alle saldo's van de bovenstaande rekeningen zijn dagelijks beschikbaar. Na een zorgvuldige afweging, rekening houdend met het treasury statuut, de lange termijn liquiditeitsplanning en de ontwikkeling van de marktrentes is besloten om de liquide middelen op spaarrekeningen te zetten. De bankrelatie met ABN AMRO N.V. is per 8 januari 2020 beëindigd.

7. Algemene reserve

	2020	2019
	€	€
Stand begin boekjaar	4.420.971	3.963.809
Toevoeging	503.163	457.162
Mutatie inzake NLBIF	294.443	-
Stand einde boekjaar	5.218.577	4.420.971

Voor de toelichting op de post *Toevoeging* aan de Algemene reserve wordt naar de resultaatbestemming verwezen.

De mutatie inzake NLBIF is het gevolg van de fusie van de stichting NLBIF met Stichting Naturalis Biodiversity Center per ultimo 2020.

8. Bestemmingsreserve

	2019	Toevoeging	Vrijval	2020
	€	€	€	€
Bestemmingsreserve MVA vaste presentatie	5.500.000	-	(550.000)	4.950.000
Bestemmingsreserve Vaste presentatie	2.190.000	100.000	-	2.290.000
Bestemmingsreserve COVID-19 pandemie	-	811.333	-	811.333
Bestemmingsreserve Mendelweg Noord	-	500.000	-	500.000
Bestemmingsreserve Talentontwikkeling O&O	103.000	156.000	-	259.000
Bestemmingsreserve Geolab Utrecht	95.164	26.253	-	121.417
	7.888.164	1.593.586	(550.000)	8.931.750

De deelbestemming *Bestemmingsreserve MVA vaste presentatie* dient ter dekking van een deel van de afschrijflasten op de vaste presentatie voor de periode 2021-2029.

De deelbestemming *Bestemmingsreserve vaste presentatie* dient ter dekking van de eigen bijdrage in de vervanging van de vaste presentatie. In 2019 is de vaste presentatie opgeleverd met uitzondering van de REXperience. In deze bestemmingsreserve is de specifieke bijdrage van de BankGiro Loterij voor de REXperience (€ 1.250.000) opgenomen.

De Museumprijs van € 100.000 is toegevoegd aan de reserve en zal aan de zaal LiveScience worden besteed.

In de begroting 2021 is uitgegaan dat het museum het gehele jaar open zou zijn met een 1,5-meter samenleving. De verwachting is dat het museum de eerste maanden van 2021 is gesloten. De deelbestemming *Bestemmingsreserve COVID-19 pandemie* dient ter dekking van de verwachte gemiste publieksinkomsten ten opzichte van de begroting 2021.

De deelbestemming *Bestemmingsreserve Mendelweg Noord* dient als bijdrage in de verwerving van de grond Mendelweg Noord van de gemeente Leiden. Deze locatie wordt momenteel van de gemeente Leiden gehuurd en is in gebruik als parkeerterrein. Naturalis heeft het voornemen om op deze grond een parkeergebouw te realiseren.

De deelbestemming *Bestemmingsreserve Talentontwikkeling O&O* is gevormd uit positieve resultaten op (externe) opdrachten en extern gefinancierde projecten van de sector O&O. Deze middelen worden projectmatig aangewend voor het scouten, begeleiden en faciliteren van onderzoekstalent.

Vanaf 2014 is een elektronen microsonde in samenwerking met de Universiteit Utrecht operationeel. De sonde is geplaatst in Utrecht als onderdeel van de nationale geologische faciliteit. De Bestemmingsreserve *Geolab Utrecht* betreft de gereserveerde middelen ten behoeve van midterm upgrading van deze elektronenmicroscoop. Onder aftrek van de onderhoudskosten vindt in 2020 een toevoeging plaats.

9. Bestemmingsfonds OCW/EK

	2020	2019
	€	€
Stand begin boekjaar	-	223.665
Toevoeging	-	(223.665)
Stand einde boekjaar	-	-

10. Egalisatiereserve OCW/OWB

	2020	2019
	€	€
Stand begin boekjaar	-	3.152.135
Vrijval	-	(3.152.135)
Stand einde boekjaar	-	-

Voor het resultaat op de OCW kaderregeling exploitatiesubsidie onderzoek en wetenschap wordt verwezen naar de Categoriele en functionele exploitatierekening. Deze subsidie wordt geheel toegerekend aan collectiebeheer waar alle activiteiten van de sector Onderzoek en Onderwijs onder vallen. Het resultaat op collectiebeheer is voor 2020 negatief. Er vindt geen mutatie op de egalisatiereserve OCW/OWB plaats.

11. Voorzieningen

			2020
	Voorziening jubileumuitkeringen	Voorziening groot onderhoud	Totaal
	€	€	€
Stand begin boekjaar	32.200	263.211	295.411
Mutatie boekjaar	75.618	648.417	724.035
Stand einde boekjaar	107.818	911.628	1.019.446

In 2020 is het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) volledig herzien en bestrijkt de periode 2021 tot en met 2050. Op basis van het MJOP is de omvang van de voorziening groot onderhoud vastgesteld.

12. Langlopende schulden

			2020
	Hypothecaire lening	Investeringssubsidie nieuwbouw Darwinweg	Totaal
	€	€	€
Stand begin boekjaar	67.845.642	6.999.691	74.845.333
Mutatie boekjaar	(2.108.700)	(233.323)	(2.342.023)
Stand einde boekjaar	65.736.942	6.766.368	72.503.310

Ter financiering van de nieuwbouw heeft Naturalis begin 2015 een overeenkomst gesloten met het Ministerie van Financiën inzake het schatkistbankieren. Middels de leenfaciliteit binnen het schatkistbankieren is een annuïteitenlening van € 72 mln. met een looptijd van 30 jaar afgesloten. De vaste rente gedurende de looptijd bedraagt 1,01% per jaar, inclusief specifieke risico opslag. De eerste aflossing heeft in het boekjaar 2018 plaatsgevonden. De aflossingsverplichting voor de periode 2021-2025 bedraagt € 10.758.645 en voor de periode na 2025 € 57.086.997. Het Ministerie van OCW staat garant voor deze lening. De termijn die in 2021 afgelost zal worden, is opgenomen onder post 15. Overige schulden.

De investeringssubsidie nieuwbouw Darwinweg valt vrij ten gunste van de afschrijvingen van het pand aan de Darwinweg gedurende een periode van 30 jaar.

13. Schulden aan leveranciers

	2020	2019
	€	€
Crediteuren	981.573	3.518.192

De post crediteuren is lager dan in 2019 aangezien er minder activiteiten zijn als gevolg van de COVID-19 pandemie.

14. Belastingen en premies sociale verzekeringen

	2020	2019
	€	€
Loonheffing	718.340	745.658
Omzetbelasting	313.069	565.025
	1.031.409	1.310.683

15. Overige schulden

	2020	2019
	€	€
Bevoorschotting Ministerie van OCW	9.000.000	9.000.000
Aflossingstermijn Ministerie van Financiën	2.108.701	2.087.616
Rente hypotheek	623.457	646.337
Niet bestede huisvestingssubsidie OCW	441.947	-
Rijksvastgoedbedrijf	252.759	294.290
Onroerende zaakbelasting	209.211	-
Licenties	60.000	60.000
Antrel B.V.	48.605	16.021
Gemeente Rotterdam	16.526	-
Administratieve afwikkeling NLBIF	14.150	-
Stichting HAS Opleidingen	13.600	-
Huschka Beveiligers B.V.	12.670	21.694
Te betalen energie/gas/water	2.548	36.957
Installatie Combinatie ULC-Kuijpers V.O.F.	-	825.497
Integral Knowledge Utilization B.V.	-	48.811
Stichting Pensioenfonds ABP	-	17.925
Diversen	129.601	118.777
	12.933.774	13.173.925

De bevoorschotting van het Ministerie van OCW heeft een looptijd langer dan 1 jaar.

De niet bestede huisvestingssubsidie OCW wordt bij post 22 Subsidies OCW/EK en OCW/OWB nader toegelicht.

16. Overlopende passiva

	2020	2019
	€	€
FES subsidie	-	-
Projecten	9.077.536	4.542.608
Projecten inzake NLBIF	106.518	-
Overige vooruitontvangen bedragen	753.148	88.807
Vakantiegelden	651.353	486.407
Vakantiedagen	514.759	636.033
	11.103.314	5.753.855

In 2020 is aan de post *Projecten* totaal € 2,1 mln. toegevoegd voor voorzienbare negatieve projectresultaten. De post *Projecten inzake NLBIF* is het gevolg van de fusie van de stichting NLBIF met Stichting Naturalis Biodiversity Center per ultimo 2020. Het betreft 8 projecten die in 2021 en 2022 worden afgerond.

FES subsidie

	2020	2019
	€	€
Stand begin boekjaar	-	1.075.933
Licenties en onderhoud	-	(56.334)
Projectkosten	-	(1.019.599)
Stand einde boekjaar	-	-

In 2019 is het laatste deel van het FES project gerealiseerd en is het project financieel afgerond. Op 11 juni 2020 heeft het Ministerie van OCW (kenmerk 104172) de FES subsidie vastgesteld.

Projecten

	Stand 31-12-2019	Mutatie 2020	Stand 31-12-2020
	€	€	€
Europese projectsubsidies	1.448.591	(112.362)	1.336.229
NWO projectsubsidies	2.052.720	2.750.165	4.802.885
Overige projectsubsidies	1.041.297	1.897.125	2.938.422
Stand einde boekjaar	4.542.608	4.534.928	9.077.536

6.6. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Pensioenfonds

Gedurende het boekjaar 2020 waren medewerkers in dienst bij de stichting voor de pensioenregeling aangesloten bij pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW) en het ABP. Beiden betreffen een middelloonregeling. De actuele dekkinggraad van PFZW was per eind december 2020 92,6%.

De medewerkers die voorheen in dienst waren bij de partneruniversiteiten, zijn voor de pensioenregeling bij het ABP aangesloten gebleven. De actuele dekkinggraad van het ABP was per eind december 93,2%.

Operationele lease

De stichting heeft een operationeel leasecontract voor een auto met een looptijd tot en met 7 januari 2021. Daarnaast is per 19 december 2020 een operationeel leasecontract voor een auto afgesloten. Het jaarlijkse leasebedrag is € 9.468 (prijspeil 2021).

Garantieplichtingen

In het onderstaande overzicht zijn de bankgaranties per eind 2020 weergegeven:

betreft	begunstigde	€
opslag van accijnsvrije alcohol	Belastingdienst	21.781

Huur

Het museale gebouwencomplex en de grond, evenals het overgrote deel van de collectie, is eigendom van de rijksoverheid en daarom niet opgenomen in de balans. Voor een deel van het pand aan de Darwinweg 2 is een huurovereenkomst gesloten tussen de Staat der Nederlanden en Naturalis.

In het onderstaande overzicht zijn alle gehuurde panden weergegeven.

gebouw	bestemming	prijspeil	looptijd t/m	€
Darwinweg 2, Leiden	uitsluitend collectie-depot (vanaf 2017)	2020	31-12-21	810.595
Rooseveltstraat 64, Leiden	collectiedepot	2020	14-06-22	73.855
Mendelweg Noord, Leiden	parkeerterrein	2021	31-03-21	15.741
				900.191

Overig

Installatie Combinatie ULC-Kuijpers V.O.F. heeft bij Naturalis een claim ingediend inzake bouwtimevertraging. De claim is in behandeling. Voor deze claim is geen voorziening opgenomen omdat er op dit moment geen uitspraak kan worden gedaan over de uitkomst van deze zaak.

Horizontaal toezicht

Op 3 december 2020 is het convenant Horizontaal Toezicht (HT) tussen de Belastingdienst en Naturalis tot en met 3 december 2023 verlengd. Op 9 november 2020 heeft een positieve evaluatie van het convenant plaatsgevonden. In 2020 is over het boekjaar 2019 gerapporteerd. De Belastingdienst heeft met de betreffende rapportage ingestemd.

6.7. Niet in de balans opgenomen activa

Eind 2019 heeft taxatie plaatsgevonden van de niet in de balans opgenomen niet-historische bibliotheek (werken van na 1900) van het museum welke eigendom is van Naturalis. De door Troostwijk Taxateurs getaxeerde waarde van de op dat moment aanwezige boeken en tijdschriften bedraagt € 42 mln. (verzekeringswaarde). Deze taxatie heeft plaatsgevonden in het kader van de brandverzekering. Deze bibliotheek is niet geactiveerd, omdat deze collectie slechts wetenschappelijke waarde heeft.

6.8. Verbonden partijen

Er bestaat een personele unie tussen de leden van de raad van toezicht van Naturalis en de Stichting Japanmuseum SieboldHuis. De bestuurder van Naturalis is tevens onbezoldigd lid van het bestuur van het SieboldHuis. Er hebben in de zin van artikel 2:381 lid 3 BW in 2020 geen van betekenis zijnde transacties plaatsgevonden tussen de stichtingen.

6.9. Toelichting exploitatierekening

17. Publieksinkomsten

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Kaartverkoop	2.927.259	2.670.000	2.771.838
Overige publieksinkomsten:			
Opbrengst winkel	551.474	455.000	405.102
Opbrengst arrangementen en verhuur	61.409	275.000	25.396
	3.540.142	3.400.000	3.202.336

De entree inkomsten zijn hoger dan begroot. Er waren circa 10.000 meer bezoekers en de gemiddelde entreprijs was hoger. Dit laatste is veroorzaakt doordat het aandeel schoolbezoek laag is geweest. Voor scholen wordt een sterk gereduceerd tarief gehanteerd.

Bezoekers kochten relatief veel in de museumwinkel. De opbrengsten uit arrangementen en verhuur zijn aanzienlijk lager dan begroot, omdat verhuur vrijwel niet mogelijk is gedurende de COVID-19 pandemie.

18. Sponsorinkomsten

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Sponsoring	51.000	65.000	15.000

19. Overige directe inkomsten

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Verkoop museumkaarten	383.088	370.000	438.045
Opbrengst consultancy	93.278	65.500	173.662
Opbrengst Geolab Utrecht	39.663	-	33.863
Overige directe opbrengsten	5.975	1.500	6.903
	522.004	437.000	652.473

De opbrengsten uit consultancy van het Expertcentrum en het Nederlands Edelsteen Laboratorium zijn hoger dan begroot. Dit is inclusief de inkomsten uit cursussen en seminars die door het NEL worden georganiseerd (€ 35.040).

Vanaf 2014 is een elektronen microsonde in samenwerking met de Universiteit Utrecht operationeel. Naturalis verzorgt de facturatie van het gebruik van de sonde. In 2020 zijn onderhoudskosten geweest, totaal € 13.410. Per saldo resulteert dit in een toevoeging van € 26.253 aan de *Bestemmingsreserve Geolab Utrecht* (zie post 8).

20. Indirecte opbrengsten

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Inkomsten uit parkeren	334.220	250.000	205.891
Overige indirecte opbrengsten	804.963	1.000	722.286
	1.139.183	251.000	928.177

De inkomsten uit parkeren zijn hoger dan begroot door meer bezoekers en omdat relatief meer bezoekers met eigen vervoer kwamen. Naturalis heeft een extra parkeerterrein (Mendelweg Noord) van de gemeente Leiden gehuurd.

De *overige indirecte opbrengsten* omvatten diverse inkomsten variërend van de verkoop van overtollige boeken tot bijdragen in de verzendkosten. Het betreft incidentele opbrengsten die niet zijn begroot. De belangrijkste posten zijn een bijdrage in het kader van de Stimulering Europees Onderzoek (€ 153.643), de afwikkeling van een aantal bijdrages van fondsen in het kader van de vernieuwing van de vaste presentatie (€ 200.000), de Museumprijs 2020 (€ 100.000), de inkomsten uit de pacht van de cateraar Vermaat over 2019 en 2020 (€ 86.922), een bijdrage van de Universiteit Leiden in de wetenschappelijke samenwerking (€ 50.000), de afwikkeling van de energiekosten tijdens de nieuwbouw (€ 49.141) en een bijdrage van de Nederlandse Entomologische Vereniging in licentiekosten (€ 30.550).

21. Bijdragen uit private middelen

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Goede doelenloterijen	732.829	550.000	1.189.886
Particulieren	24.461	-	2.131
Bedrijven	1.760	-	4.015
Private fondsen	1.437.996	374.500	2.015.050
	2.197.046	924.500	3.211.082

De post *Goede doelenloterijen* omvat ten eerste de jaarlijkse reguliere bijdrage van € 300.000 en ten tweede de opbrengst van de geormerkte werving van de BankGiro Loterij (BGL) van € 432.829; circa € 183.000 meer dan begroot. Naturalis is sinds 2006 partner van de BGL. De huidige partnerschaps-overeenkomst loopt tot en met 31 december 2025.

De jaarlijkse reguliere bijdrage voor 2020 is aangewend voor de jubileumtentoonstelling 200 jaar Naturalis inclusief een boek (€ 100.000), innovatie project digitalisering van de collectie (€ 100.000) en de ontwikkeling van de online programmering (€ 100.000).

De post *Private fondsen* omvat de projectopbrengsten van lopende en afgeronde projecten, gefinancierd met private projectsubsidies. De projectopbrengsten van lopende projecten zijn vooraf lastig in te schatten omdat deze afhankelijk zijn van de voortgang.

22. Subsidies OCW/EK en OCW/OWB

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Regeling specifiek cultuurbeleid	11.311.513	11.242.264	8.823.656
Erfgoedwet onderdeel huisvesting	9.691.517	10.143.000	9.446.161
Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	3.261.522	3.227.000	3.164.873
Kaderregeling exploitatiesubsidie onderzoek en wetenschap	6.513.000	6.265.000	6.265.000
	30.777.552	30.877.264	27.699.690
Regeling specifiek cultuurbeleid			
Regeling specifiek cultuurbeleid	9.093.113	9.023.864	8.823.656
Aanvullende subsidie inzake COVID-19	2.218.400	2.218.400	-
	11.311.513	11.242.264	8.823.656

In het kader van de subsidie culturele basisinfrastructuur 2017-2020 (BIS) en de subsidie beheer van museale cultuurgoederen op grond van de Erfgoedwet (beheersubsidie EW) heeft Naturalis in 2020 totaal € 24.473.176 ontvangen, conform de brieven van het Ministerie van OCW, kenmerk 24561733, 23933297 en 24593652. Deze subsidie omvat € 9.093.113 voor de regeling specifiek cultuurbeleid, € 2.218.400 voor een aanvullende subsidie inzake COVID-19 pandemie, € 3.261.522 ten behoeve van het collectiebeheer en € 9.900.141 voor de huisvesting.

De besteding van de huisvestingssubsidie wordt in onderstaand overzicht nader toegelicht.

	2020 realisatie
	€
Beginsaldo niet bestede huisvestingssubsidie OCW (zie post 15)	-
Subsidie Ministerie OCW/EK EW – huisvesting 2020	9.900.141
Vrijval wegens investeringen (zie post 12)	233.323
Onttrekkingen (lasten):	
Huisvestingslasten	3.661.460
Afschrijvingen gebouwen en terreinen	4.426.397
Personeelslasten	834.446
Saldo rentebaten/-lasten	694.830
Brandverzekering	74.384
Totaal huisvestingslasten	9.691.517
Eindsaldo niet-bestede huisvestingssubsidie OCW	441.947

Voor de verwerking van het saldo niet-bestede middelen wordt naar post 15 verwezen.
De subsidie van OCW/OWB voor 2020 is gebaseerd op het subsidiebesluit exploitatiesubsidie 2020, kenmerk 126590.
Voor de prestatie-indicatoren die als subsidievoorwaarden gelden, wordt verwezen naar het bestuursverslag.

23. Incidentele publieke subsidies

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Overige publieke bijdragen	3.053.602	2.774.500	2.806.455
Afwikkeling FES Subsidie	-	-	1.019.420
	3.053.602	2.774.500	3.825.875

De post *Overige publieke bijdragen* betreft de opbrengsten van lopende en afgeronde projecten, gefinancierd met publieke projectsubsidies.
In het boekjaar 2020 heeft Naturalis in het kader van het project Cultuur om de Hoek € 61.956 aan kosten uitgegeven. Van de gemeente Leiden heeft Naturalis een bevoorschotting ontvangen ad € 88.000, zijnde 80% van de subsidietoekenningen met nummers 4663740 en 4663741. Daarnaast draagt Fonds 1818 bij in dit project. Een voorschot ad € 21.000 is in 2020 ontvangen.
Op 11 juni 2020 heeft het Ministerie van OCW (kenmerk 104172) de FES subsidie vastgesteld.

24. Personeelslasten

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Salariskosten	16.817.027	17.648.985	16.408.325

De gerealiseerde salariskosten van medewerkers op de loonlijst omvatten het verloonde brutoloon (€ 13.014.893), de sociale lasten (€ 2.274.210) en de pensioenlasten (€ 1.527.924).

De personeelskosten zijn lager dan beoogd doordat de formatie niet volledig is ingevuld, personeelskosten van vaste medewerkers deels worden gedekt uit externe projectgelden en omdat vanaf 1 mei 2020 de woon-werk vergoeding voor een aanzienlijk deel van het personeel tijdelijk is stopgezet. Tot slot is de Museum cao 2018-2020 verlengd met een half jaar tot 1 april 2021 zonder loonindexatie terwijl in de begroting hiermee wel rekening was gehouden.

	2020 realisatie		2020 begroot		2019 realisatie	
	€	fte	€	fte	€	fte
Waarvan vast contract	13.581.488	186	14.420.905	198	13.715.090	190
Waarvan tijdelijke contract	2.482.638	34	2.636.080	36	1.804.617	25
Waarvan inhuur	752.901	-	592.000	-	888.618	-
Personeelslasten	16.817.027	220	17.648.985	234	16.408.325	215
		Aantal		Aantal		Aantal
Vrijwilligers (fte)		98		-		102
Vrijwilligers (personen)		391		-		410

De aantallen fte's in de bovenstaande tabel betreffen het gemiddeld aantal fte over het boekjaar. De projectmedewerkers (59 fte, personeelslasten € 2,4 mln.) zijn hierin niet meegenomen. Deze kosten zijn onder de projectuitgaven verantwoord.

Het aantal vrijwilligers (gastmedewerkers/correspondenten) uitgedrukt in fte en in personen wordt niet begroot aangezien hier geen directe financiële gevolgen uit voortvloeien.

Wet Normering Topinkomens

Conform de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector bedraagt de bezoldiging in 2020 van de bestuurder de heer E.J.F.B van Huis € 186.382, conform onderstaande verdeling. Het brutoloon van de heer Van Huis bedroeg in 2020 totaal € 172.238 (2019: € 168.989). Hierbij wordt verwezen naar de brief van het Ministerie van OCW van 9 december 2019 met kenmerk 2019-0000650973. De bestuurder was gedurende het boekjaar voor onbepaalde tijd, fulltime in dienst van de stichting.

	E.J.F.B. van Huis
Functiegegevens	Algemeen directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2020	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 172.238
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.144
Subtotaal	€ 186.382
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 201.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-
Bezoldiging	€ 186.382
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling.	n.v.t.

Gegevens 2019	E.J.F.B van Huis
Functiegegevens	Algemeen directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 168.989
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 13.907
Subtotaal	€ 182.896
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 194.000
Bezoldiging	€ 182.896

Uitgekeerde vergoedingen voor de leden van de raad van toezicht.

	dhr. L.C. Brinkman	dhr. A.C. Dorland	dhr. A.C. Dorland	mw. H.P. van Baalen	dhr. P.H. van Tienderen	mw. M.H. Maas Geesteranus
Functiegegevens	Voorzitter	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functie- vervulling in 2020	1/1 - 31/8	1/9 - 31/12	1/1 - 31/8	1/1 - 31/8	1/1 - 6/7	1/1 - 31/12
Bezoldiging						
Bezoldiging	€ 82	€ 93	-	€ 93	€ 93	-
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 20.100	€ 10.050	€ 13.400	€ 13.400	€ 10.380	€ 20.100
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-	-	-	-	-	-
Bezoldiging	€ 82	€ 93	-	€ 93	€ 93	-
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2019	dhr. L.C. Brinkman	dhr. A.C. Dorland	dhr. A.C. Dorland	mw. H.P. van Baalen	dhr. P.H. van Tienderen	mw. M.H. Maas Geesteranus
Functiegegevens	Voorzitter	-	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functie- vervulling in 2019	1/1 - 31/12	n.v.t.	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/7 - 31/12
Bezoldiging						
Bezoldiging	€ 82	-	€ 93	€ 93	€ 93	€ 93
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 29.100	-	€ 19.400	€ 19.400	€ 19.400	€ 9.780

	thr. J.E. van den Ende	mw. C.M. Borgdorff	mw. K. Smit	mw. A. Chernilovskaya	mw. C. de Witt Wijnen - Guman
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2020	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/9 - 31/12	24/9 - 31/12
Bezoldiging					
Bezoldiging	€ 93	€ 93	€ 93	-	-
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 20.100	€ 20.100	€ 20.100	€ 6.700	€ 5.437
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-	-	-	-	-
Bezoldiging	€ 93	€ 93	€ 93	-	-
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2019	thr. J.E. van den Ende	mw. C.M. Borgdorff	mw. K. Smit	mw. A. Chernilovskaya	mw. C. de Witt Wijnen - Guman
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid	-	-
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	21/3 - 31/12	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging	-	-	-	-	-
Bezoldiging	€ 93	€ 93	€ 93	-	-
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 19.400	€ 19.400	€ 15.201	-	-

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2020 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

25. Huisvestingslasten

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Huisvestingslasten Darwinweg 2	3.452.556	5.008.900	4.265.302
Huisvestingslasten Rooseveltstraat 64	94.878	100.000	96.482
Huisvestingslasten Mendelweg Noord (parkeerplaats)	67.585	62.000	45.816
Huisvestingslasten Tijdelijke opslag collectie	49.310	14.500	12.464
Huisvestingslasten Opaalstraat 1-5	408	-	86.451
Huisvestingslasten Galileiweg 8	-	-	219.717
Huisvestingslasten Sylviusweg 72	-	-	108.276
Huisvestingslasten Nieuwenhuizenweg 19	-	-	104.984
Huisvestingslasten Pesthuislaan 7	(19)	-	12.061
Huisvestingslasten Industrieweg 29	(895)	-	143.309
Huisvestingslasten Vondellaan 55	(918)	-	712.243
Huisvestingslasten Draadbaan 10	(1.445)	-	222.416
	3.661.460	5.185.400	6.029.521

De huisvestingslasten van de locatie Darwinweg 2 zijn lager dan begroot. Het belangrijkste verschil wordt veroorzaakt door lagere onderhoudskosten (€ 698.000). Naar aanleiding van het herziene meerjarenonderhoudsplan bleek de beoogde toevoeging aan de voorziening lager uit te vallen. Daarnaast zijn onderhoudswerkzaamheden naar 2021 uitgesteld. De gerealiseerde energiekosten zijn ruim lager dan begroot (€ 264.000). De begroting is een inschatting geweest op basis van parameters en het energieverbruik voor renovatie van het pand.

Daarnaast heeft de afwikkeling van de BTW aftrekbeperking op de stichtingskosten van de nieuwbouw en renovatie van de locatie Darwinweg plaatsgevonden. Hierin is een correctie van 2019 meegenomen.

De huisvestingslasten van de Rooseveltstraat 64 en Mendelweg Noord liggen in lijn met de begroting. In 2020 is tijdelijk externe opslagruimte en materieel gehuurd.

In 2019 is de huur van de panden aan de Pesthuislaan 7, Industrieweg 29, Vondellaan 55 en Draadbaan 10 beëindigd. In 2020 hebben nog financiële afrekeningen plaatsgevonden.

26. Afschrijvingen

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Gebouwen en terreinen	4.426.397	3.550.000	2.421.475
Inventaris	717.584	715.000	379.074
Tentoonstellingen	658.732	720.000	218.490
Laboratoriumapparatuur	36.853	57.400	9.616
Boekresultaat desinvesteringen	17.310	-	48.244
	5.856.876	5.042.400	3.076.899

De afschrijvingen op gebouwen en terreinen zijn hoger dan begroot door de afwikkeling van eenmalige BTW kosten op de nieuwbouw (€ 896.449). De niet aftrekbare BTW is geactiveerd en in één keer ten laste van het resultaat 2020 gebracht door middel van een bijzondere waardevermindering.

Afschrijvingen op tentoonstellingen en laboratoriumapparatuur zijn lager dan begroot doordat investeringen zijn uitgesteld.

Het boekresultaat op desinvesteringen heeft betrekking op versnelde afstoting van (kantoor)inventaris.

27. Aankopen

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Overige aankopen collectie	11.600	5.000	29.864
Verwerving collectie fossielen <i>Triceratops</i>	-	-	59.066
	11.600	5.000	88.930

De aankoop collectie heeft betrekking op de verwerving van een collectie libellen.

28. Overige lasten

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Kosten projecten	6.305.796	3.180.000	7.101.785
Overige materiële kosten	5.231.884	5.562.841	13.270.506
Materiële kosten tentoonstellingen	583.222	603.500	9.324
Inkoop winkel en arrangementen	331.085	468.000	253.063
Personeelskosten, overig	240.000	327.500	338.625
	12.691.988	10.141.841	20.973.303

De post *Overige lasten* bestaat uit een grote diversiteit aan posten. Hieronder zijn de belangrijkste rubrieken weergegeven, aangevuld met een korte toelichting.

Kosten projecten

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Overige materiële kosten projecten	6.305.796	3.180.000	4.918.156
Afwikkeling kosten FES project	-	-	2.183.629
	6.305.796	3.180.000	7.101.785

De realisatiecijfers zijn hoger dan begroot aangezien er in 2020 meer projecten zijn afgerond dan beoogd. Daarnaast is een aantal projecten aangegaan waarbij in cash bijdrages van Naturalis zijn opgenomen. Voor de in cash bijdrages over de gehele projectperiode moet direct een voorziening worden opgenomen. Voor de projecten die in 2020 zijn opgestart is totaal € 2,1 mln. aan de voorziening toegevoegd. De projecten met de grootste toevoeging betreffen: een aantal projecten waarin een PhD op kosten van Naturalis is aangesteld (€ 642.000), het project ARISE (€ 512.289), een papillottenproject 2020-2025 (€ 244.355), een lectoraat Innovative Biomonitoring (€ 148.800), het project De Valley (€ 125.000) en een project inzake Maleise dagvlinders (€ 81.708).

In 2019 is het laatste deel van het FES project gerealiseerd en is het project financieel afgerond. Het ministerie van OCW heeft op 11 juni 2020, kenmerk 104172, de FES subsidie vastgesteld.

Overige materiële kosten

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Kosten vernieuwing vaste presentatie	-	-	7.911.931
Overige materiële kosten	5.231.884	5.562.841	5.358.575
	5.231.884	5.562.841	13.270.506

De overige materiële kosten omvatten een grote diversiteit aan posten variërend van brandstof voor de transportauto tot onderhoudskosten aan de laag vacuüm elektronen microscoop. Een aantal posten is lager dan begroot uitgekomen, werkmateriaal (€ 162.000), Moleculair lab (€ 110.000), reis- en verblijfkosten (€ 87.000), Natuur van Nederland (€ 78.000), educatie materiaal (€ 71.000), kosten openstack (€ 63.000) en telefoonkosten (€ 60.000). Daarnaast waren de kosten voor de kantoorautomatisering aanzienlijk hoger dan begroot (€ 392.000). Per saldo zijn de materiële kosten € 331.000 lager dan begroot.

Materiële kosten tentoonstellingen

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Materiële kosten vaste presentatie	147.100	125.000	9.324
Materiële kosten tijdelijke presentatie	436.122	478.500	-
	583.222	603.500	9.324

De materiële kosten van vaste tentoonstellingen zijn hoger dan begroot door extra voorzorgsmaatregelen in verband met de COVID-19 pandemie. De materiële kosten tijdelijke presentatie hebben met name betrekking op de tentoonstelling 200 jaar Naturalis.

Inkoop winkel en arrangementen

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Inkoop winkels	316.375	273.000	249.521
Inkoop arrangementen en verhuur	14.710	195.000	3.542
	331.085	468.000	253.063

De hogere inkoopkosten van de winkel zijn toe te schrijven aan een hogere omzet van deze activiteiten. Er waren vrijwel geen activiteiten met betrekking tot arrangementen en de externe verhuur gedurende het jaar waardoor er geen inkoopkosten zijn gerealiseerd.

Personeelskosten, overig

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Cursussen en opleidingen	84.154	170.000	80.068
Werving en selectie	47.799	30.000	26.617
Kosten Arbo	38.029	65.000	35.568
Diversen	70.018	62.500	196.372
	240.000	327.500	338.625

De kosten voor cursussen en opleidingen zijn lager dan begroot aangezien in 2020 vele externe cursuslocaties (tijdelijk) gesloten waren en ontwikkelingsprogramma's voor de sectoren Collectie en Onderzoek & Onderwijs zijn doorgeschoven naar 2021.

Onder de post diversen is een bedrag van € 44.517 opgenomen voor de toevoeging aan de reservering voor het tegoed vakantiedagen van medewerkers.

29. Saldo rentebaten/-lasten

	2020 realisatie	2020 begroot	2019 realisatie
	€	€	€
Rentebaten	233	-	240
Rentelasten	(695.063)	(700.000)	(708.569)
	(694.830)	(700.000)	(708.329)

De rentelasten hebben betrekking op de lening van het Ministerie van Financiën.

6.10. Toelichting categoriale en functionele exploitatierekening

Op basis van het *Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2017-2020* zijn de categoriale kosten over de Publieksactiviteiten, het Collectiebeheer en Algemeen beheer verdeeld.

De baten en lasten worden direct aan Publieksactiviteiten en Collectiebeheer toegerekend indien hiervoor objectieve gronden mogelijk zijn. Indien dit niet mogelijk is, dan worden de baten en lasten toegerekend aan Algemeen beheer.

Hieronder is per (groep van) kostencategorie(ën) de verdeling nader toegelicht.

Directe opbrengsten

De directe opbrengsten omvatten de entree opbrengsten, de opbrengsten uit de winkels, arrangementen en verhuur. Vrijwel alle publieksinkomsten en sponsorinkomsten worden bij de Publieksactiviteiten gegenereerd.

De opbrengsten uit consultancy en de uitgeverij worden aan Collectiebeheer toegerekend.

Indirecte opbrengsten

De indirecte opbrengsten worden aan de museumfunctie toegerekend die de opbrengst genereert.

Bijdrage uit private middelen

De bijdragen uit private middelen hebben over het algemeen betrekking op extern gefinancierde projecten. Projecten worden door afdelingen uitgevoerd. Hieruit volgt de toerekening naar de museumfunctie.

Subsidie OCW

De subsidie in het kader van de Regeling specifiek cultuurbeleid wordt over de Publieksactiviteiten en het Collectiebeheer verdeeld. Er is een positief exploitatieresultaat bij de Publieksactiviteiten waardoor eerst een deel van deze subsidie is toegerekend aan Collectiebeheer op een zodanige

manier dat het resultaat op Collectiebeheer op nihil sluit. Het resterende deel van de subsidie is aan de Publieksactiviteiten toegerekend. Hierdoor valt het positieve saldo in de Publieksactiviteiten.

De subsidie op grond van de Erfgoedwet omvat een deel voor de huisvesting en een deel voor het Collectiebeheer. Het onderdeel voor de huisvesting wordt verdeeld aan de hand van de gerealiseerde huisvestingskosten, de baten volgen de kosten. De subsidie voor Collectiebeheer wordt geheel aan Collectiebeheer toegerekend.

De subsidie op grond van de Kaderregeling exploitatiesubsidie onderzoek en wetenschap wordt geheel aan Collectiebeheer toegerekend. De wetenschappelijke onderzoekstaak van Naturalis valt in de gecombineerde categoriale en functionele exploitatierekening onder Collectiebeheer.

Incidentele publieke subsidies

Incidentele publieke subsidies hebben over het algemeen betrekking op extern gefinancierde projecten. Projecten worden door afdelingen uitgevoerd. Hieruit volgt de toerekening naar de museumfunctie.

Personeelslasten

Als algemene regel geldt dat alle personeelsfuncties zijn opgesplitst en naar de aard van de werkzaamheden worden toebedeeld aan Publieksactiviteiten, Collectiebeheer of Algemeen beheer. ICT/Applicatiebeheer is geheel aan de collectiefunctie toegerekend.

Huisvestingslasten

De huisvestingslasten worden op basis van vierkante meters of naar locatie toegerekend aan de drie museale functies (Publieksactiviteiten, Collectiebeheer of Algemeen beheer). Naturalis maakt onder andere gebruik van een kostenverdeelstaat naar locatie.

Overige lasten / Afschrijvingen

Naturalis maakt voor het toerekenen van de kosten onder andere gebruik van een kostenverdeelstaat naar afdelingen. De afdelingen zijn naar museale functie opgedeeld. De gerealiseerde kosten worden daarmee aan de betreffende museale functie toegerekend.

Toerekening Algemeen beheer

De toerekening van de algemene beheerkosten vindt plaats op basis van het relatieve aandeel per museale functie. De toegepaste procentuele verdeling voor respectievelijk Publieksactiviteiten en Collectiebeheer bedraagt 36,7% en 63,3%.

Leiden, 23 maart 2021

Het bestuur

Edwin van Huis
Algemeen directeur

De raad van toezicht

Carolijn Borgdorff
Anna Chernilovskaya
Ernst van den Ende
Melanie Maas Geesteranus
Kim Smit
Cynthia de Witt Wijnen - Guman

Namens dezen

Arjen Dorland
Voorzitter raad van toezicht

7. Overige gegevens

7.1. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de directie en raad van toezicht van Stichting Naturalis Biodiversity Center

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de in het jaarverslag in hoofdstuk 6 op pagina 41 tot en met pagina 77 opgenomen jaarrekening 2020 van Stichting Naturalis Biodiversity Center te Leiden gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Naturalis Biodiversity Center op 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 (versie januari 2020) en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2020 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 (versie januari 2020).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2020;
2. de categoriale exploitatierekening 2020; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen, en het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2017-2020 (versie januari 2020) en het Regeling Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2020. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Naturalis Biodiversity Center zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2020 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- voorwoord van het bestuur
- bericht van de raad van toezicht;
- bestuursverslag;
- fiscale positie;
- begroting 2021;
- overige gegevens;
- bijlage balance sheet by 31 December 2020;
- bijlage operating statement.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 (versie januari 2020) is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Accountantsprotocol cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 (versie januari 2020) en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 (versie januari 2020).

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 (versie januari 2020). Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 (versie januari 2020).

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de instelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2017-2020 (versie januari 2020), ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van

controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheids-criteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en

- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Den Haag, 30 maart 2021

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g.
J.H. Luijt RA”

7.2. Resultaatbestemming

	€
Exploitatieresultaat 2020	1.546.749
Specifieke bestemming van exploitatieresultaat aan reserves	
Toevoeging aan Bestemmingsreserve, onderdeel COVID-19 pandemie	(811.333)
Toevoeging aan Bestemmingsreserve, onderdeel Mendelweg Noord	(500.000)
Toevoeging aan Bestemmingsreserve, onderdeel talentontwikkeling O&O	(156.000)
Toevoeging aan Bestemmingsreserve, onderdeel vaste presentatie	(100.000)
Toevoeging aan Bestemmingsreserve, onderdeel Geolab Utrecht	(26.253)
Vrijval uit Bestemmingsreserve, onderdeel MVA vaste presentatie	550.000
Exploitatieresultaat 2020 na specifieke bestemming	<u><u>503.163</u></u>

In de begroting 2021 is uitgegaan dat het museum het gehele jaar open zou zijn met een 1,5-meter samenleving. Inmiddels weten we dat de lockdown maatregelen langer duren en zwaarder zijn dan aanvankelijk gedacht. De verwachting is dat het museum in 2021 langere tijd gesloten blijft. Om dit risico op te vangen wordt 4 maanden gemiste publieksinkomsten 2021 gereserveerd.

Naturalis heeft het voornemen om een parkeergebouw te realiseren op de locatie Mendelweg Noord. Voor de verwerving van de grond wordt een bestemmingsreserve gevormd.

In 2020 is een deel van de materiële budgetten bij de sector Onderzoek & Onderwijs niet besteed in verband met de COVID-19 pandemie. Deze niet-bestede middelen worden toegevoegd aan de Bestemmingsreserve Talentontwikkeling O&O. Deze middelen worden projectmatig aangewend voor het scouten, begeleiden en faciliteren van onderzoekstalent.

Naturalis heeft een samenwerkingsovereenkomst met de Universiteit Utrecht inzake het beheer van een elektronen microsonde. Naturalis verzorgt de facturatie van het gebruik van de sonde. Na aftrek van onderhoudskosten is ruim € 26.000 aan de bestemmingsreserve toegevoegd.

Ter dekking van een deel van de afschrijflasten op de vaste presentatie is een bestemmingsreserve geformeerd. In de periode 2020-2029 zal jaarlijks € 550.000 vrijvallen.

Het positieve exploitatieresultaat 2020 na specifieke bestemming zal aan de Algemene reserve worden toegevoegd.

Voor het resultaat op de OCW kaderregeling exploitatiesubsidie onderzoek en wetenschap wordt verwezen naar de Categoriele en functionele exploitatierekening. Deze subsidie wordt geheel toegerekend aan collectiebeheer waar alle activiteiten van de sector Onderzoek en Onderwijs onder vallen. Het resultaat op Collectiebeheer is voor 2020 negatief. Er vindt geen mutatie op een egaliseringsreserve plaats.

8. Bijlagen

8.1. Balance sheet, by 31 December 2020 (after result appropriation)

ASSETS	2020	2019
	€	€
1. Intangible fixed assets	-	-
2. Tangible fixed assets	98.293.166	101.971.599
3. Financial assets	-	-
Total fixed assets	98.293.166	101.971.599
4. Stocks	219.733	337.942
5. Receivables	1.123.222	2.506.299
6. Cash and cash equivalents	14.087.032	6.390.694
Total current assets	15.429.987	9.234.935
Total assets	113.723.153	111.206.534
LIABILITIES		
7. General reserve	5.218.577	4.420.971
8. Appropriated reserve	8.931.750	7.888.164
9. Appropriated fund OCW/EK	-	-
10. Equalization reserve OCW/OWB	-	-
Total equities	14.150.327	12.309.135
11. Provisions	1.019.446	295.411
12. Long term debts	72.503.310	74.845.333
Total long term debts	72.503.310	74.845.333
13. Suppliers debts	981.573	3.518.192
14. Tax and social security contributions	1.031.409	1.310.683
15. Other debts	12.933.774	13.173.925
16. Accrued expenses	11.103.314	5.753.855
Total current liabilities	26.050.070	23.756.655
Total liabilities	113.723.153	111.206.534

8.2. Operating statement

REVENUES	2020	2020	2019
	Realization	Budget	Realization
	€	€	€
Own income:			
17. Fees and charges	3.540.142	3.400.000	3.202.336
18. Sponsoring	51.000	65.000	15.000
19. Other income	522.004	437.000	652.473
20. Indirect revenue	1.139.183	251.000	928.177
21. Contributions private	2.197.046	924.500	3.211.082
Total own income	7.449.375	5.077.500	8.009.068
22. Subsidy OCW:			
- Cultural policy law	11.311.513	11.242.264	8.823.656
- Heritage law component housing	9.691.517	10.143.000	9.446.161
- Heritage law component collection management	3.261.522	3.227.000	3.164.873
- OCW/OWB Operating subsidy	6.513.000	6.265.000	6.265.000
Other grants and donations:			
23. Contributions public	3.053.602	2.774.500	3.825.875
Total subsidies and contributions	33.831.154	33.651.764	31.525.565
Total revenues	41.280.529	38.729.264	39.534.633
EXPENSES			
24. Employee expenses	16.817.027	17.648.985	16.408.325
25. Housing expenses	3.661.460	5.185.400	6.029.521
26. Depreciation	5.856.876	5.042.400	3.076.899
27. Purchases	11.600	5.000	88.930
28. Other expenses	12.691.987	10.141.841	20.973.303
Total expenses	39.038.950	38.023.626	46.576.978
Result from activities	2.241.579	705.638	(7.042.345)
29. Net interest income expenses	(694.830)	(700.000)	(708.329)
Operating result	1.546.749	5.638	(7.750.674)

Darwinweg 2
Postbus 9517
2300 RA Leiden

T 071 751 9785
T 06 5138 0396
hans.dautzenberg@naturalis.nl
www.naturalis.nl